CSIW

Crisis Studies of the Islamic World
Vol.13, No.2, Summer 2026

Quantum Epistemology of Martyrdom: A Novel Paradigm for Analyzing Post-Al-Aqsa Storm Developments

Mohammad Davand[1]

Received Date: 2025/04/24 Revise Date: 2025/10/31 Accept Date: 2026/05/09

Cite: Davand, M. (2026). Quantum Epistemology of Martyrdom: A Novel Paradigm for Analyzing Post-Al-Aqsa Storm Developments. *Crisis Studies of the Islamic World*, *13*(2), 180-215.

DOI: 10.22034/csiw.2026.736802

Extended Abstract

This interdisciplinary study examines the structural transformations of power in the Palestinian conflict following the "Al-Aqsa Storm" operation (October 2023). Utilizing the theoretical framework of quantum physics, the article seeks to answer the central question: How does martyrdom, as a quantum phenomenon, shape power dynamics, discourse, and legitimacy in Palestine? The findings reveal that martyrdom operates in a state of "quantum superposition", simultaneously embodying two seemingly contradictory states: on one hand, as a tragic event involving human loss and infrastructural destruction, and on the other, as a symbolic act reinforcing the discourse and power of resistance. This ontological duality challenges classical paradigms of conflict analysis. Martyrdom has altered the power balance by inducing psychological crises in Israeli society (increased collective anxiety and eroded trust in national security) while bolstering the spirit of resistance in Palestine. Its economic repercussions (declining GDP and investment in Israel) underscore its destabilizing effect on the Zionist regime's financial structures. Furthermore, through "quantum entanglement", martyrdom has activated a global network of resistance and amplified justice-seeking discourse. The study's innovation lies in proposing a "quantum model of power analysis", yielding three key theoretical contributions: 1) Redefining martyrdom as a multidimensional phenomenon within "political Hilbert space". 2) Explaining the nonlinear mechanisms through which martyrdom impacts power structures. 3) Providing a framework for understanding contemporary resistance dynamics.

Keywords: Epistemology, Quantum, Martyrdom, Palestine, Victory/Defeat, Resistance

[1]. Department of Islamic knowledge, Ke. C., Islamic Azad University, Kerman, Iran. davand@iauk.ac.ir

The Articles is published under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY 4.0). See: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en

Introduction

The events of October 7, 2023, represent a turning point in the history of the Palestinian-Israeli conflict, when the Islamic Resistance Movement Hamas breached the defensive lines of the Israeli regime during the "Al-Aqsa Flood" operation. This operation is regarded as one of the largest and most unexpected attacks carried out by the Palestinian resistance in recent decades. During the initial hours of the attack, resistance forces succeeded in infiltrating Israeli settlements surrounding Gaza and, while inflicting heavy casualties, captured hundreds of Israeli military personnel and civilians. In response, the Israeli regime's military launched unprecedented attacks against the Gaza Strip. These attacks primarily targeted residential areas, schools, hospitals, relief centers, and vital infrastructure. Many international observers have described Israel's actions as genocide and war crimes.

However, the central paradox lies in the following question: despite these unprecedented casualties, the Palestinian resistance has not only failed to weaken but has also become a factor in redefining legitimacy at the global level. This reality reveals the inability of classical frameworks of international relations—ranging from structural realism to institutional liberalism—to adequately explain the dynamics of power in the twenty-first century.

The author seeks to address the following question by proposing an alternative quantum framework: How can the fundamental concepts of quantum physics—namely, the uncertainty principle, superposition, and entanglement—explain structural transformations in legitimacy, power, and discourse following October 7, 2023, with martyrdom in Palestine as the central element?

The hypothesis of the present study is based on the proposition that quantum theories, by transcending classical dichotomies such as victory/defeat and material/symbolic, demonstrate that, through martyrdom, Palestinian resistance has not been weakened but has instead become a decisive factor in reconstructing collective identity, strengthening regional solidarity, and generating gravitational waves in global public opinion. Consequently, Israel's legitimacy has declined at both the micro and macro levels, while Palestine's legitimacy as the sole historical claimant to the occupied territories has been consolidated.

1. Research Method and Theoretical Framework

The present study employs a qualitative method with a deductive-analytical approach, which is considered appropriate for integrating interdisciplinary fields. Unlike the inductive method, which proceeds from particular data toward general principles, the deductive approach begins with general principles—in this case, quantum epistemology—and examines and applies them to specific cases, namely martyrdom in international relations. This approach enables logical inference and the construction of conceptual

models and is consistent with theoretical studies in the field of Quantum International Relations (QIR).

From a realist perspective, systematic genocide and the destruction of vital infrastructure should have resulted in the complete collapse of the resistance and the removal of Palestine from the region's geopolitical equation. However, not only has such a collapse failed to materialize, but Israel's international legitimacy has also declined. Liberal, constructivist, and post-structuralist theories, despite their attention to the role of norms and discourse, are likewise unable to explain fully the paradox whereby the individual act of martyrdom has become a force capable of redefining the historical narrative of occupation at the global level. This theoretical gap highlights the necessity of reconsidering the epistemological systems that underpin security and political studies.

This study adopts an interdisciplinary and critical approach and employs quantum metaphors to redefine international relations. Within this framework, classical theories that rely on positivism and certainty are critically examined, and new models are proposed for understanding the behavior of states and political systems within nonlinear and changing contexts. Accordingly, quantum physics is employed as a theoretical language for describing complex and multilevel interactions within the international system.

2. Discussion

The research findings indicate that martyrdom operates within a state of quantum superposition in which it simultaneously represents two apparently contradictory states. On the one hand, it constitutes a tragic event involving human casualties and the destruction of infrastructure; on the other hand, it functions as a symbolic act that strengthens the discourse and power of resistance. This ontological duality challenges classical paradigms of conflict analysis.

By creating a psychological crisis within Israeli society—including increased collective anxiety and declining confidence in national security—and by strengthening the spirit of resistance in Palestine, martyrdom has contributed to transforming the balance of power. The economic effects of martyrdom, including reductions in gross domestic product and investment in Israel, demonstrate its function as a destabilizing factor within the financial structures of the Israeli regime. Moreover, through the mechanism of quantum entanglement, martyrdom has activated the global network of resistance and strengthened the discourse of justice.

3. Conclusion and Suggestions

Martyrdom, within the context of Palestinian resistance and particularly following the October 7, 2023, operation, can no longer be regarded merely as a physical "end" for an individual. Rather, from the perspective of

concepts derived from quantum physics and the semantic interpretations of resistance discourse, it has become a symbol of the simultaneous coexistence of defeat and victory. This condition corresponds to the principle of quantum superposition, according to which a particle can exist simultaneously in two or more apparently contradictory states.

Within this framework, the martyrdom of the children of resistance leaders, such as Ismail Haniyeh, or commanders such as Tareq Izz al-Din, although it may be regarded from a physical and psychological perspective as an instance of loss, at a deeper level leads to the reproduction of the discourse of resistance, the revival of a militant identity, and the consolidation of the moral and political legitimacy of resistance. In other words, martyrdom, as a conscious sacrifice, generates a productive power that does not merely create fear but also serves as a source of inspiration.

Furthermore, from the perspective of Heisenberg's uncertainty principle, a one-dimensional and deterministic understanding of the consequences of martyrdom is unattainable because the phenomenon of martyrdom within the quantum order possesses multilayered and variable dimensions. The death of a child or a commander may initially appear to be merely a tragic event; however, at another level, the same event may generate national solidarity, strengthen anti-colonial discourse, and raise the banner of resistance in the streets of Cairo, Baghdad, Beirut, and even European cities.

In analyzing Israel's power structure following the October 7, 2023, attacks, the martyrdom of Palestinians has functioned as a key factor in altering the balance of power at various social, economic, and international levels. By employing concepts from quantum physics, such as "superposition," "uncertainty," and the "holographic principle," it can be argued that martyrdom has effectively become a driving force in the transformation of the power structure. The martyrdom of Palestinians, particularly in psychological, economic, and political contexts, operates similarly to a quantum phenomenon that produces unpredictable and multilayered changes in the balance of power.

At the micro level, the psychological and social crisis resulting from the martyrdom of Palestinians after October 7, 2023, has had a profound impact on the collective psychology of Israelis. According to surveys, 48% of Israelis are pessimistic about the country's future and have become disillusioned with the continuation of the war with Hamas. More than 67% of Israelis experience severe stress and psychological concerns. This psychological crisis has emerged in the context of the martyrdom of Palestinians and the resulting human casualties, contributing to declining public confidence in Israel's security capabilities.

The economic and security repercussions of martyrdom have simultaneously impacted Israel's fiscal and defensive structures. Reports indicate that Israel suffered $56 billion in economic losses during the first six

months after the war, while the country's gross domestic product declined by 19.4%.

At the international level, the martyrdom of Palestinians has functioned as a synergistic force in the transformation of global discourse. In light of the "holographic principle," the martyrdom of each Palestinian can generate far-reaching consequences at the global level. Just as a holographic image reflects information contained within a region at its boundary, the martyrdom of Palestinians has likewise generated extensive effects around the world and transformed the discourse of Palestinian resistance into a global issue.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

دوره ۱۳، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۵

معرفت‌شناسی کوانتومی شهادت: پارادایمی نوین برای تحلیل تحولات پساطوفان الاقصی

محمد داوند[۱]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۴ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۸/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۱۹

استناد: داوند، محمد. (۱۴۰۵). معرفت‌شناسی کوانتومی شهادت: پارادایمی نوین برای تحلیل تحولات پساطوفان الاقصی. *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۱۳(۲)، ۲۱۵-۱۸۰.

DOI: 10.22034/csiw.2026.736802

چکیده

این پژوهش با رویکردی میان‌رشته‌ای به تحلیل تحولات ساختاری قدرت در منازعه فلسطین پس از عملیات طوفان الاقصی (اکتبر ۲۰۲۳) می‌پردازد. مقاله حاضر با بهره‌گیری از چارچوب نظری فیزیک کوانتوم در پی پاسخ به این پرسش محوری است که چگونه شهادت به‌مثابه پدیده‌ای کوانتومی، تحولات در سطوح قدرت، گفتمان و مشروعیت در فلسطین را شکل داده است؟ یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که شهادت در وضعیت برهم‌نهی کوانتومی عمل می‌کند و هم‌زمان دو حالت به‌ظاهر متضاد را بازنمایی می‌کند: از سویی به‌عنوان رویدادی تراژیک با تلفات انسانی و تخریب زیرساخت‌ها و از دیگر سو، به‌مثابه کنشی نمادین که گفتمان و قدرت مقاومت را تقویت می‌کند. این دوگانگی هستی‌شناختی، پارادایم‌های کلاسیک تحلیل منازعات را به چالش می‌کشد. شهادت با ایجاد بحران روانی در جامعه اسرائیلی، ازجمله افزایش اضطراب جمعی، کاهش اعتماد به امنیت ملی و تقویت روحیه مقاومت در فلسطین، توازن قدرت را دگرگون ساخته است. تأثیرات اقتصادی شهادت ازجمله کاهش تولید ناخالص داخلی و سرمایه‌گذاری در اسرائیل، نشان دهنده کارکرد آن به‌عنوان عاملی بی‌ثبات کننده در ساختارهای مالی رژیم صهیونیستی است. همچنین، شهادت از طریق سازوکار درهم‌تنیدگی کوانتومی، شبکه جهانی مقاومت را فعال کرده و گفتمان عدالت‌خواهی را تقویت نموده است. نوآوری این تحقیق در ارائه «مدل کوانتومی تحلیل قدرت» نهفته است که سه دستاورد نظری عمده دارد: ۱. بازتعریف شهادت به‌عنوان پدیده‌ای پیچیده در فضای چندبعدی سیاسی؛ ۲. تبیین مکانیسم‌های غیرخطی تأثیر شهادت بر ساختار قدرت؛ ۳. ارائه چارچوبی برای فهم پویایی‌های مقاومت در عصر حاضر.

واژگان کلیدی: معرفت‌شناسی، کوانتوم، شهادت، فلسطین، پیروزی/شکست، مقاومت

[۱]. گروه معارف اسلامی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. davand@iauk.ac.ir

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) در دسترس شما قرار گرفته است. برای اطلاع از جزئیات به آدرس https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en مراجعه نمایید.

مقدمه

حادثه هفتم اکتبر ۲۰۲۳ (مصادف با ۱۵ مهر ۱۴۰۲) نقطه عطفی در تاریخ منازعات فلسطین و اسرائیل محسوب می‌شود؛ زمانی که جنبش مقاومت اسلامی حماس طی عملیات «طوفان‌الأقصی» موفق به شکستن خطوط دفاعی رژیم صهیونیستی شد. این عملیات یکی از بزرگ‌ترین و غافلگیرکننده‌ترین حملات مقاومت فلسطین در تاریخ چند دهه اخیر به‌شمار می‌رود. در ساعات اولیه این حمله نیروهای مقاومت موفق به نفوذ به شهرک‌های صهیونیست‌نشین اطراف غزه شدند و ضمن وارد آوردن تلفات سنگین، صدها نظامی و غیرنظامی اسرائیلی را اسیر کردند. در واکنش ارتش رژیم صهیونیستی حملات بی‌سابقه‌ای را علیه نوار غزه آغاز کرد. این حملات عمدتاً مناطق مسکونی، مدارس، بیمارستان‌ها، مراکز امدادی و زیرساخت‌های حیاتی را هدف قرار دادند. بسیاری از ناظران بین‌المللی اقدامات اسرائیل را نسل‌کشی و جنایت جنگی توصیف کرده‌اند.

با این حال، پارادوکس اصلی در اینجا نهفته است: علی‌رغم این تلفات بی‌سابقه مقاومت فلسطین نه‌تنها تضعیف نشده بلکه به عاملی برای بازتعریف مشروعیت در سطح جهانی تبدیل شده است. این واقعیت ناتوانی چارچوب‌های کلاسیک روابط بین‌الملل از رئالیسم ساختاری تا لیبرالیسم نهادی را در تبیین پویایی‌های قدرت در قرن بیست‌ویکم آشکار می‌سازد.

از منظر رئالیسم نسل‌کشی سیستماتیک و تخریب زیرساخت‌های حیاتی می‌بایست به فروپاشی کامل مقاومت و حذف فلسطین از معادله ژئوپلیتیک منطقه منجر شود. با این حال نه‌تنها چنین فروپاشی‌ای رخ نداده بلکه مشروعیت بین‌المللی اسرائیل در حال زوال است. نظریه‌های لیبرال، سازه‌انگارانه یا پساساختارگرا نیز علی‌رغم توجه به نقش هنجارها و گفتمان، قادر به توضیح این پارادوکس نیستند که چگونه کنش فردیِ شهادت به نیرویی تبدیل شده است که در سطح جهانی روایت تاریخی اشغال را بازتعریف می‌کند. این شکاف نظری ضرورت بازنگری در نظام‌های معرفت‌شناختی حاکم بر مطالعات امنیتی و سیاسی را آشکار می‌سازد.

نویسنده در این مقاله با طرح چارچوب کوانتومی به‌عنوان پارادایمی جایگزین در پی پاسخ به این پرسش است: مفاهیم بنیادین فیزیک کوانتومی ازجمله اصل عدم قطعیت[1]، برهم‌نهی[2] و درهم‌تنیدگی[3] چگونه می‌توانند تحولات ساختاری در مشروعیت، قدرت و گفتمان پس از ۷ اکتبر را با محوریت عنصر شهادت در فلسطین تبیین نمایند؟

فرضیه پژوهش حاضر بر این گزاره استوار است که نظریه‌های کوانتومی با عبور از

---

1. Heisenberg's Uncertainty Principle
2. Superposition
3. Entanglement

دوگانگی‌های کلاسیک (پیروزی/شکست، مادی/نمادین) نشان می‌دهند که مقاومت فلسطین از طریق شهادت به‌جای تضعیف به عاملی برای بازسازی هویت جمعی، تقویت همبستگی منطقه‌ای و ایجاد امواج گرانشی[1] در افکار عمومی جهانی تبدیل شده است؛ به‌طوری‌که مشروعیت اسرائیل در سطوح خرد و کلان دچار فروپاشی گردیده و حقانیت فلسطین به‌عنوان تنها ذی‌حق تاریخی سرزمین‌های اشغالی تثبیت شده است.

۱ـ پیشینه پژوهش

جدول ۱ـ جدول پیشینه پژوهش

ردیف	سال پژوهش	نویسنده/سازمان	ناشر	عنوان پژوهش	یافته‌های کلیدی
۱	۲۰۲۳	مطالعات بین‌رشته‌ای در جامعه، قانون و سیاست (Shahrezaei et al., 2024)	نشریه بین‌رشته‌ای مطالعات جامعه، قانون و سیاست	عملیات طوفان الاقصی و تأثیر آن بر توافقنامه‌های ابراهیم	۱) کاهش تمایل کشورهای عربی به ادامه روابط با اسرائیل ۲) افزایش فشارهای مردمی بر دولت‌های منطقه
۲	۲۰۲۳	مؤسسه اروپایی مدیترانه (IEMed, 2023)	مؤسسه اروپایی مدیترانه	۱۷اکتبر ۲۰۲۳ و تخریب غزه	۱) نابودی ٪۷۵ واحدهای مسکونی ۲) تخریب ٪۷۰ مراکز درمانی ۳) افزایش شدید آوارگان
۳	۲۰۲۳	مؤسسه تحصیلات تکمیلی دوحه (Doha Institute for Graduate Studiesm, 2023)	مؤسسه تحصیلات تکمیلی دوحه	عملیات طوفان الاقصی: شکست‌های استراتژیک اسرائیل	۱) نقص سیستم اخطار حاجز آهنین ۲) ناکارآمدی حملات هوایی ۳) آسیب‌پذیری پایگاه‌های مرزی
٤	۲۰۲۳	الهیک، م. (Al-Hayek, M. 2023)	پایگاه تحقیقاتی ResearchGate	عملیات طوفان الاقصی: نقطه عطف مقاومت فلسطین	۱) تحول در استراتژی‌های مقاومت ۲) افزایش هماهنگی گروه‌ها ۳) تأثیرگذاری رسانه‌ها
۵	۲۰۲۳	خدمات پژوهشی کنگره (CRS, 2023)	سرویس تحقیقات کنگره آمریکا	سؤالات متداول درباره درگیری اکتبر ۲۰۲۳	۱) اختلاف نظر در کنگره درباره کمک به اسرائیل ۲) بررسی ابعاد حقوقی جنگ

ترسیم: (نویسنده)

[1]. Gravitational Waves

همان‌طور که از پژوهش‌های پیشین مشخص است، نوآوری این پژوهش در معرفت‌شناسی کوانتومی نهفته است که با تأکید بر ناپیوستگی، چندمعنایی و نقش ناظر در ساخت واقعیت ابزاری تحلیلی برای عبور از محدودیت‌های نظریه‌های کلاسیک ارائه می‌دهد. اگرچه شهادت در الهیات اسلامی ریشه در هستی‌شناسی خاصی دارد (تقرب به خدا، جاودانگی روح) اما در سطح معرفت‌شناختی می‌توان آن را به‌مثابه «سامانه‌ای برهم‌نهیده» تحلیل کرد که هم‌زمان در دو وضعیت متضاد عمل می‌کند: از یک سو به‌عنوان کنشی فیزیکی (مرگ فردی) و از سوی دیگر به‌عنوان عاملی نمادین که انرژی سیاسی سیستم جهانی را تغییر می‌دهد. این چارچوب با آگاهی از تمایزات عمیق میان پدیده‌های کوانتومی (ذرات زیراتمی) و واقعیت‌های اجتماعی امکان گسست از جبرگرایی خطی را فراهم ساخته و پیچیدگی مقاومت فلسطین را در قالبی پویا بازنمایی می‌کند. این پژوهش با رویکردی میان‌رشته‌ای و انتقادی از استعاره‌های کوانتومی برای بازتعریف روابط بین‌الملل بهره می‌گیرد. روش تحقیق تحلیلی- مفهومی و مبتنی بر تحلیل کیفی متون و گفتمان‌های سیاسی است. در این چارچوب نظریه‌های کلاسیک که بر اثبات‌گرایی و قطعیت تکیه دارند مورد نقد قرار گرفته و الگوهای جدیدی برای فهم رفتار دولت‌ها و نظام‌های سیاسی در بسترهای غیرخطی و متغیر پیشنهاد شده است. بدین‌سان فیزیک کوانتوم به‌عنوان زبانی نظری برای توصیف تعاملات پیچیده و چندسطحی در نظام بین‌الملل به کار گرفته می‌شود.

۲ـ مبانی نظری: کوانتوم شهادت

فیزیک کوانتوم را می‌توان فیزیک ذرات دانست؛ اما مفهوم آن فراتر از ذرات است. این حوزه برخلاف درک عادی اصول کلاسیک مانند علیت و موجی بودن نور را به چالش کشیده است (پاکینگورن، ۱۳۸۸: ۱۸-۱۰) (Pakingorn, 2009: 10-18). پیش از کوانتوم تصور می‌شد که هیچ چیز نمی‌تواند هم‌زمان الف و غیرالف باشد؛ اما در مقیاس زیراتمی این قاعده نقض می‌شود. این چالش‌های بنیادین در فیزیک الهام‌بخش بازاندیشی در مفروضات علوم اجتماعی به‌ویژه روابط بین‌الملل شده است (Wendt, 2022: 12-119).

آزمایش دو شکاف[1] این مسئله را روشن کرده است. آزمایش دو شکاف در جهت درک این مسئله کمک زیادی به دانشمندان نموده است.

[1]. Double-Slit Experiment

۲ـ۱ـ آزمایش دو شکاف: فراتر از فهم خطی

این آزمایش که ابتدا برای نور انجام شد در دهه ۱۹۶۰ برای اجسام اتمی نیز اجرا شد. بر اساس فرضیه دوبروی در سال ۱۹۲۳ دوگانگی موج- ذره[1] نه‌تنها در نور بلکه در الکترون‌ها نیز دیده می‌شود (Plotnitsky, 2022: 14–16). یانگ در سال ۱۸۰۱ نشان داد که نور برخلاف تصور نیوتن ویژگی موجی دارد. در آزمایش‌های بعدی الکترون‌ها و دیگر ذرات نیز الگوی تداخلی مشابهی نشان دادند (پینگ، ۲۰۲۳) (Ping, 2023). حتی یک الکترون منفرد نیز با خود تداخل می‌کند؛ گویی هم‌زمان از هر دو شکاف عبور می‌کند. این پدیده که به «اثر مشاهده‌گر»[2] معروف است نشان می‌دهد که مشاهده یک ذره می‌تواند رفتار آن را تغییر دهد (پینگ، ۲۰۲۳) (Ping, 2023). فیزیک کوانتوم برای توضیح این اثر توسعه یافت. همان‌گونه که مشاهده‌گر در آزمایش کوانتومی بر سیستم اثر می‌گذارد در روابط بین‌الملل نیز ناظران مانند افکار عمومی می‌توانند رفتار بازیگران را تغییر دهند. در ادامه به تفسیر مکتب کپنهاگ و نیز به تفسیرهای جهان‌های موازی[3]، نظریه ریسمان[4] و اصل هولوگرافی[5] پرداخته خواهد شد.

۲ـ۲ـ مکتب کپنهاگ: نقد عقلانیت نیوتنی در رئالیسم

آزمایش یانگ روابط عدم قطعیت و مکمل بودن اندازه‌گیری‌های موقعیت و تکانه را نشان می‌دهد. در یک تنظیم، مسیر عبور جسم مشخص است؛ اما در دیگری این امکان از بین می‌رود که بیانگر همبستگی، عدم‌قطعیت[6] و تصادف در کوانتوم است (Plotnitsky, 2022: 14–16). نیلز بور و پیروان مکتب کپنهاگ، مکانیک کوانتومی را غیرقطعی دانسته و معتقد بودند مشاهده خود وضعیت سیستم را تغییر می‌دهد (پینگ، ۲۰۲۳) (Ping, 2023). این دیدگاه رئالیسم را در دنیای اتمی بی‌اعتبار می‌داند؛ زیرا در مکانیک کوانتومی مشاهده‌گر و شیء مشاهده شده تفکیک‌ناپذیرند. برهم‌کنش[7] مشاهده با سیستم کوانتومی مقدار مشخصی از عدم قطعیت را تحمیل می‌کند که در مقیاس اتمی چشمگیر است (حاتمی و دهباشی، ۱۳۹۳: ۹) (Hatami & Dehbashi, 2014: 9). با وجود تضعیف مدل نیوتنی در علوم طبیعی «نیوتنییسم»[8] در روابط بین‌الملل همچنان مسلط است. محققان برای جایگزینی این نگرش نظریه پیچیدگی یا فیزیک کوانتومی را به‌عنوان مبنایی جدید

---

1. Wave-Particle Duality
2. Observer Effect
3. Parallel Worlds
4. String Theory
5. Holographic Principle
6. Uncertainty
7. Interaction
8. Newtonianism

در نظر گرفته‌اند (Snyder & Hui, 2022). رئالیسم بر ماده‌گرایی استوار است؛ اما مکانیک کوانتومی نشان می‌دهد که ذهن می‌تواند بر ماده تقدم داشته باشد. تسار معتقد است که اصول کوانتومی با روش‌شناسی‌های پسااثبات‌گرا در روابط بین‌الملل همخوانی دارند (Tesar, 2015: 486–502).

۲ـ۳ـ جهان‌های موازی

آزمایش فکری گربه شرودینگر از مشهورترین تعابیر جهان‌های موازی است. در این آزمایش گربه‌ای در جعبه‌ای محصور است که حاوی بطری گاز سمی متصل به چکشی وابسته به شمارشگر گایگر[1] و یک قطعه اورانیوم است. واپاشی پرتوزا[2] که ماهیتی غیرقابل پیش‌بینی دارد می‌تواند باعث فعال شدن شمارشگر و شکست بطری شود که منجر به مرگ گربه خواهد شد. از منظر کوانتومی گربه تا پیش از مشاهده در حالتی برهم‌نهی از زنده و مرده قرار دارد (بامشکی، ۱۳۹۵: ۹۴–۹۵) (Bameshki, 2016: 94–95). اگرچه دامنه‌های احتمال کوانتومی تنها به اجسام زیراتمی مربوط است، انیشتین و همکارانش در سال ۱۹۳۵ به این نتیجه رسیدند که مکانیک کوانتومی توصیف ناقصی از واقعیت ارائه می‌دهد. آن‌ها اصل موضعیت[3] را مطرح کردند؛ بدین معنا که هیچ پدیده‌ای نباید بلافاصله بر پدیده‌ای در فاصله‌ای دور اثر بگذارد. اما نظریه کوانتومی خلاف این را پیش‌بینی کرد و نشان داد که دو ذره زیراتمی می‌توانند بدون در نظرگرفتن فاصله بر یکدیگر تأثیر متقابل داشته باشند؛ موضوعی که انیشتین آن را «اقدام شبح‌آمیز از راه دور» خواند. در سال ۱۹۹۸ نیکلاس گیسین نشان داد که دو فوتون در فاصله ۱۸ کیلومتری با سرعتی دست‌کم ۱۰ هزار برابر سرعت نور اطلاعات را منتقل می‌کنند؛ پدیده‌ای که هنوز توضیح روشنی ندارد (پینگ، ۲۰۲۳) (Ping, 2023).

تعبیر چندجهانی بر اساس مدل حالت نسبی اورِت[4] فرض می‌کند که بردار حالت کلی کاهش نمی‌یابد و واقعیت از جهان‌های بسیاری تشکیل شده است که به‌صورت طبیعی از یکدیگر منشعب می‌شوند؛ هرچند مشاهده مستقیم آن‌ها ممکن نیست (تمسکی و امینی، ۱۳۹۵) (Tameski & Amini, 2016). در این نظریه یک ذره مانند الکترون هم‌زمان در چند مکان با سرعت‌ها و جهت‌های مختلف قرار دارد (محمدی، ۱۴۰۱: ۵۰) (Mohammadi, 2022: 50). در مورد دوگانگی موج‌ـذره مکانیک کوانتومی نمی‌گوید که الکترون هم‌زمان موج و ذره است بلکه نشان

---

1. Geiger Counter
2. Radioactive Decay
3. Locality Principle
4. Everett's Relative State Model

می‌دهد که بسته به شرایط یکی از این ویژگی‌ها را آشکار می‌کند. بارت و هاتگر استدلال می‌کنند که حتی در شرایط ایده‌آل نمی‌توان به‌طور تجربی اثبات کرد که نتایج مکانیک کوانتومی تصادفی است (Vaidman, 2026).

۲ـ٤ـ نظریه ریسمان

نظریه ریسمان تنها چارچوبی است که توانسته نظریه نسبیت عام[1] (برای رویدادهای بزرگ‌مقیاس) و مکانیک کوانتومی (برای رویدادهای ریزمقیاس) را ترکیب کرده و امکان وحدت نیروها را فراهم سازد. مکانیک کوانتومی، فیزیک اجرام بسیار کوچک و نسبیت عام فیزیک اجرام سنگین را توضیح می‌دهند؛ اما سیاه‌چاله‌ها[2] ویژگی‌های هر دو را دارند. طبق نظریه ریسمان تمامی اجزای هستی از ارتعاشات ریسمان‌های انرژی تشکیل شده‌اند که نحوه ارتعاش آن‌ها اجزای مختلف عالم را مشخص می‌کند. این نظریه امکان سوراخ‌کردن صفحه فضاـ زمان و اتصال دو نقطه از آن را فراهم می‌آورد و کرم‌چاله‌هایی ایجاد می‌شود که از طریق آن‌ها می‌توان به نقاط دوردست دست یافت (مروتی، ۱۳۹۹) (Marooti, 2020). همچنین فیزیک کوانتومی با ویژگی‌هایی همچون کل‌گرایی[3]، عدم‌تعین[4] و مکمل بودن[5] شباهت‌هایی با مبانی فلسفه شرقی دارد. در منطق سیاست کوانتومی بسیاری از تحولات سیاسیـ اجتماعی به‌طور کوانتومی رخ می‌دهند. بر اساس فیزیک کوانتومی ذرات می‌توانند به‌طور هم‌زمان در ابعاد مختلف حرکت کنند. این پدیده پیش‌تر در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی قابل تصور نبود تا اینکه فضای مجازی نشان داد که افراد می‌توانند هم‌زمان در چند جهان زندگی کنند و از طریق تلفن همراه تصاویر و دنیاهای مختلف را تجربه کنند. ما با دستگاه‌های کوانتومی مانند ترانزیستورهای رایانه و تلفن همراه، سیستم‌های جهت‌یابی و دستگاه‌های پزشکی محاط شده‌ایم که به‌طور هوشمند از ویژگی‌های کوانتومی بهره می‌برند (قاضی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۲۲) (Ghazizadeh et al., 2020: 122).

۲ـ۵ـ هولوگرافی

اصل هولوگرافی بیان می‌کند که سیاه‌چاله‌ها نه با حجمشان بلکه با مساحت سطح افق رویدادشان[6] تعیین می‌شوند. وقتی اطلاعاتی وارد سیاه‌چاله می‌شود مساحت سطح آن به میزان دقیقی افزایش می‌یابد نه حجم آن. به این ترتیب یک سیاه‌چاله که جسمی سه بعدی است می‌تواند تنها با سطح دو

---

1. General Theory of Relativity
2. Black Holes
3. Holism
4. Indeterminacy
5. Complementarity
6. Event Horizon

بعدی‌اش نمایش داده شود. این ایده از نظریه ریسمان پشتیبانی می‌کند که به اعتقاد برخی فیزیکدان‌ها می‌تواند پیوندی بین نسبیت عام و مکانیک کوانتومی برقرار کند (طیبی، ۱۴۰۱) (Tayebi, 2022).

درِیَن و ونت (۲۰۲۰) اشاره می‌کنند که اکتشافات علمی جدید پدیده‌های کوانتومی را در مقیاس‌های بزرگ نشان می‌دهند و با محاسبات کوانتومی، ارتباطات و هوش مصنوعی می‌توان انتظار داشت که تحولات قابل‌توجهی در ماهیت قدرت و دانش در سطح جهانی به وجود آید (Der Derian & Wendt, 2020: 399–413).

تحقیقات روابط بین‌الملل مبتنی بر پیچیدگی به دو دسته تقسیم می‌شوند: اول رویکردهای «پیچیدگی محدود» که از شبیه‌سازی برای مطالعه پویایی سیستم‌های پیچیده اجتماعی و سیاسی استفاده می‌کنند؛ دوم رویکردهای «پیچیدگی همه‌جانبه» که بر غیرقابل پیش‌بینی بودن و درهم‌تنیدگی [1] تأکید دارند (Snyder & Hui, 2022). فیزیک کوانتومی دنیای تصادفی و درهم‌تنیده‌ای را نشان می‌دهد که مشابه جامعه جهانی در روابط بین‌الملل است.

چنگسین پن از نظریه دیوید بوهم استفاده می‌کند و معتقد است که جهان به‌صورت هولوگرافیک در حال تکوین است؛ به‌طوری‌که اجزای آن نه‌تنها بخش‌هایی از کل هستند بلکه خود کل را نیز در بر می‌گیرند. بنابراین رفتار کشورها در تحولات داخلی و روابط خارجی بر کلیت جهان تأثیرگذار است (Pan, 2020: 14). بدین‌واسطه پیامدهای اخلاقی سیاست‌گذاری در روابط خارجی درباره «هویت»، «بقا»، «رابطه» و «مسئولیت» برخلاف رئالیسم دارای اهمیت تلقی می‌شوند.

نظریه هولوگرافیک بودن جهان به این معناست که اجزای جهان یک کل همبسته را تشکیل می‌دهند و هر جزء آن ویژگی‌های کل را در خود نهفته دارد. این نظریه مشابه «وحدت وجود» در عرفان است که بر تمامیت و ارتباط اجزا در جهان تأکید دارد (حسینی شاهرودی و نیکی، ۱۴۰۰: ۸۸–۸۹) (Hosseini Shahroudi & Niki, 2021: 88–89).

جدول ۲ـ معرفت‌شناسی کوانتوم در روابط بین‌الملل

بحث	مفاهیم کلیدی	نظریه‌پردازان	پیوند با روابط بین‌الملل
معرفت‌شناسی کوانتوم	نقض اصل طرد شده (هم‌زمانی وجود و عدم	ماکس پلانک، نیلز بور،	۱) الهام‌بخش بازاندیشی در مفروضات قطعیت‌گرایانه در

[1]. Entanglement

	وجود)ـ دوگانگی موجـ ذرهـ اثر مشاهده‌گر	ورنر هایزنبرگ و اروین شرودینگر	علوم سیاسی ۲) الهام‌بخش نظریه‌های هولوگرافیک در مطالعات جهانی (ارتباط کل‌جزء)
آزمایش دوشکاف	تداخل الکترون منفردـ وابستگی نتیجه به مشاهدهـ نقض علیت کلاسیک	یانگ و دی‌بروی	تأثیر افکار عمومی (مشاهده‌گر) بر تصمیم‌گیری دولت‌ها
مکتب کپنهاگ	عدم قطعیت هایزنبرگیـ مکملیت اندازه‌گیریـ غیرمقطعی بودن سیستم‌های کوانتومی	بور و پلاتنیتسکی	۱) نقد رئالیسم نیوتنی ۲) تأکید بر نقش متغیرهای غیرمادی (مثل هنجارها و ادراکات)
جهان‌های موازی	برهم‌نهی کوانتومیـ درهم تنیدگیـ نظریه چندجهانی	اورت و شرودینگر	۱) تحلیل چندوجهی تحولات جهانی ۲) تأثیر عوامل غیرمادی (مثل مذهب) بر سیاست بین‌الملل
نظریه ریسمان	وحدت نسبیت و کوانتومـ ریسمان‌های انرژیـ کرمچاله‌ها	جان شوارتز و ادوارد ویتن	۱) مدل‌سازی پیچیدگی سیستم‌های بین‌المللی ۲) تحلیل قدرت در فضای مجازی فناوری‌های کوانتومی
اصل هولوگرافی	نمایش سه بعدی در دو بعدـ ارتباط سطح سیاه‌چاله با اطلاعات	جرارد تی هوفت، لئونارد ساسکیند و دیوید بوهم	۱) کل‌نگری در تحلیل روابط بین‌الملل ۲) تأکید بر مسئولیت اخلاقی دولت‌ها در قبال کل نظام جهانی

منبع و ترسیم: (نویسنده)

۲ـ٦ـ معرفت‌شناسی کوانتومی شهادت

در معرفت‌شناسی کوانتومی واقعیت نه به‌مثابه امری عینی و مستقل بلکه به‌عنوان پدیده‌ای وابسته به ناظر و برهم‌کنش تعریف می‌شود؛ به‌گونه‌ای که هر مشاهده خود بخشی از فرایند شکل‌گیری واقعیت است. این اصل در پدیده شهادت نیز قابل ردیابی است. شهادت صرفاً کنشی فیزیکی (مرگ) نیست بلکه رخدادی معرفتی است که در سطح آگاهی جمعی ناظران و مخاطبان واقعیت جدیدی از قدرت و مشروعیت را می‌آفریند. همان‌گونه که در آزمایش دو شکاف، حضور ناظر وضعیت ذره را تعیین می‌کند در فضای اجتماعی و رسانه‌ای پس از طوفان‌الاقصی نیز ناظر جهانی (افکار عمومی، نخبگان و جوامع مدنی) در تعیین معنای کنش مقاومت نقش فعال دارد. بدین‌ترتیب «شهادت» نه صرفاً پایان حیات یک کنشگر بلکه لحظه‌ای کوانتومی از تبدیل انرژی نمادین به قدرت اجتماعی است؛ لحظه‌ای که در آن آگاهی و مشاهده ساختار واقعیت سیاسی را تغییر می‌دهد.

از این حیث شهادت را می‌توان پدیده‌ای «برهم‌نهیده» دانست که دو وضعیت ظاهراً متناقض را هم‌زمان در خود دارد: فقدان و تولد، شکست و پیروزی، مرگ و بقا. در چارچوب کوانتومی این دوگانگی نه تناقض بلکه شرط ظهور معناست. همان‌گونه که در تفسیر چندجهانی هر کنش امکان ایجاد شاخه‌ای از واقعیت را دارد، هر شهادت نیز شبکه‌ای از جهان‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جدید می‌گشاید؛ از وحدت گروه‌های مقاومت گرفته تا دگرگونی افکار عمومی جهانی نسبت به مشروعیت اسرائیل. درهم‌تنیدگی کوانتومی نیز استعاره‌ای کارا برای تبیین پیوندهای نامرئی اما مؤثر میان جبهه‌های مختلف مقاومت است؛ گویی شهادت در غزه ارتعاشی معنوی در لبنان، یمن و ایران ایجاد می‌کند و کل سامانه مقاومت را به‌طور هم‌زمان تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو معرفت‌شناسی کوانتومی نه صرفاً استعاره‌ای زیباشناختی بلکه چارچوبی تحلیلی برای فهم دینامیک‌های غیرخطی قدرت، مشروعیت و آگاهی در دوران پساطوفان‌الاقصی است.

معرفت‌شناسی کوانتومی با نفی قطعیت در ادراک و تأکید بر نقش مشاهده‌گر در تحقق واقعیت، بنیانی متفاوت از جهان‌بینی کلاسیک و رئالیستی ارائه می‌دهد. در چارچوب نظریه‌های رئالیستی روابط بین‌الملل انسان و کنشگر سیاسی به‌عنوان موجودی خودبنیاد و تابع محاسبه سود و زیان مادی درک می‌شود؛ اما اصل عدم‌قطعیت در فیزیک کوانتوم این مبنا را دگرگون می‌سازد زیرا نشان می‌دهد واقعیت سیاسی و هستی انسانی در سطح بنیادین از مشاهده‌گر و نیت او تأثیر می‌پذیرد. بدین‌سان، مفهوم «شهادت» در معرفت دینی نه به‌عنوان پایان حیات بلکه به‌عنوان پرش کوانتومی از وضع مادی به مرتبه‌ای متعالی از هستی قابل تبیین است؛ مرتبه‌ای که در آن هستی شهید با هستی جمعی امت و میدان مقاومت درهم‌تنیده می‌شود. این خوانش کوانتومی از شهادت

به‌صورت نظری، بنیان‌های معرفتی و وجودی نظم رئالیستی را که بر جدایی فاعل و مفعول و قطعیت مرگ استوار است را به چالش می‌کشد.

در بُعد تحلیلی پس از طوفان‌الاقصی مفروضات کوانتومی چون اصل هولوگرافی، نظریه ریسمان و نظریه چندجهانی چارچوبی فراهم می‌آورند که نشان می‌دهد شهادت و مقاومت فلسطینیان نه رویدادهایی محلی بلکه بازتاب‌هایی از واقعیتی چندلایه و به‌هم‌پیوسته در میدان جهانی هستند. اصل هولوگرافی دلالت دارد که هر کنش در یک نقطه بازنمایی کل میدان است؛ همان‌گونه که شهادت در غزه در آگاهی جهانی علیه اشغالگری انعکاس می‌یابد و مشروعیت مقاومت را در سطحی فراملی بازتولید می‌کند. از منظر نظریه چندجهانی و ریسمان بقای مقاومت و گسترش گفتمان، شهادت صرفاً یکی از برهم‌نهی‌های ممکن در هستی سیاسی است که از درون واقعیت مادی به سطوحی از واقعیت معنوی و اجتماعی گذار می‌کند. بنابراین طوفان‌الاقصی را می‌توان تجلی میدانی از معرفت کوانتومی شهادت دانست که در آن مرز میان زندگی و مرگ، محلی و جهانی و مادی و متعالی فرو می‌ریزد و گفتمان مقاومت به منبعی از مشروعیت وجودی و تحول نظم سیاسی بدل می‌شود.

تصویر ۱ـ مدل تحلیلی پژوهش

منبع و ترسیم: (نویسنده)

۳ـ برهم‌نهی ایثار و مقاومت؛ تحلیل کوانتومی پیامدهای شهادت پس از ۷ اکتبر

در هفتم اکتبر ۲۰۲۳ حماس عملیاتی نظامی علیه اسرائیل اجرا کرد که در پی آن ارتش اسرائیل حملات گسترده‌ای را علیه نوار غزه آغاز نمود. بر اساس گزارش‌های رسمی وزارت بهداشت غزه در مارس ۲۰۲۵ شمار شهدای غزه دست‌کم ۶۰،۰۳۴ نفر ثبت شده است (Reuters, 2025a). برخی منابع رسانه‌ای این رقم را بالاتر و دست‌کم ۶۵،۰۰۰ نفر تخمین زده‌اند (Reuters, 2025b). در سطوح برآوردهای غیررسمی برخی گزارش‌ها شمار شهدا را تا حدود ۲۰۰،۰۰۰ نفر یا بیشتر اعلام کرده‌اند (The Guardian, 2025). این تفاوت گسترده در ارقام نشان می‌دهد که تلفات فلسطینیان نه‌تنها بسیار بالا بوده بلکه داده‌ها با سطح قابل‌توجهی از عدم‌قطعیت، تخریب زیرساخت‌ها و وجود اجساد ناشناخته زیر آوار همراه است. افزون بر این، بر اساس یک گزارش دیگر تا سپتامبر ۲۰۲۵ شمار کشته‌شدگان در نوار غزه حتی تا ۶۸۰،۰۰۰ نفر برآورد شده است (Éirígí, 2025).

۳ـ۱ـ شهادت به‌مثابه پیشران قدرت در نظم کوانتومی

بر اساس اصل عدم‌قطعیت در فیزیک کوانتوم درک نتایج پدیده‌ها همواره ناپایدار، متغیر و چندلایه است. در این چارچوب شکست ظاهری می‌تواند در لایه‌ای دیگر معنای پیروزی داشته باشد. این نگرش در تحلیل تحولات مقاومت فلسطین به‌ویژه پس از عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ ابزار تحلیلی جدیدی برای فهم مفهوم «شهادت» به‌مثابه یک نیروی مولد قدرت ارائه می‌دهد. در ساحت کوانتومی سیاست، شهادت صرفاً امری تراژیک نیست بلکه می‌تواند به صورت‌بندی جدیدی از قدرت منتهی شود. از منظر برهم‌نهی کوانتومی، شهادت و پیروزی می‌توانند هم‌زمان رخ دهند و آنچه در ظاهر به‌مثابه شکست معرفی می‌شود در لایه‌ای ژرف‌تر نماد تثبیت مشروعیت، الهام‌بخشی و بازتعریف توازن قدرت در سطح منطقه‌ای و جهانی خواهد بود.

۳ـ۱ـ۱ـ شهادت به‌مثابه نیروی مولد هویت

شهادت رهبران فلسطینی و فرزندانشان به‌ویژه در جریان نبردهای اخیر مفهومی عمیق از مقاومت و ایستادگی را بازتعریف کرده است. اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس در پی شهادت سه تن از فرزندان و تعدادی از نوه‌هایش این حادثه را «افتخاری الهی» دانست و تأکید کرد: «دشمن صهیونیستی گمان می‌کند با هدف قرار دادن فرزندان رهبران، عزم ملت ما را درهم می‌شکند اما این خون‌ها ما را در پایبندی به سرزمین‌مان استوارتر می‌کند» (خبرآنلاین، ۱۴۰۳) (Khabar Online, 2024). همین گفتمان در کلام چهره‌های دیگری از مقاومت نیز تکرار می‌شود. سمیر

قنطار از قدیمی‌ترین اسرای لبنانی در زندان‌های اسرائیل گفته بود: «پایان این مسیر یا پیروزی است یا شهادت... اما حتی اگر شهادت پیش از پیروزی فرا رسد باز هم این مسیر را با افتخار ادامه خواهم داد. من با برادران مجاهد عهد بسته‌ام که هیچ عقب‌گرد و معامله‌ای در کار نباشد» (ایسنا، ۱۳۹۴) (ISNA, 2015). طارق عزالدین فرمانده جهاد اسلامی نیز پیش از شهادتش با صراحت گفته بود: «شهادت بزرگ‌ترین آرزوی من است؛ با این حال دوست دارم ابتدا آزادی فلسطین را ببینم و پس از آن به آرزوی ابدی‌ام برسم» (قدس‌آنلاین، ۱۴۰۲) (Quds Online, 2023). همین فدیه آگاهانه و ایثارگرانه به بازتولید قدرت در میدان اجتماعی و سیاسی منجر شده است. به‌عنوان مثال، تحلیل‌های اطلاعاتی آمریکا تأیید کرده‌اند که پس از عملیات ۷ اکتبر اعتبار و نفوذ حماس به‌ویژه در میان کشورهای عربی و اسلامی به‌شدت افزایش یافته است. این گروه توانست از یک نیروی محلی فراتر رود و به نماد مقاومت تبدیل شود (صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۲) (Islamic Republic of Iran Broadcasting, 2023).

۳ـ۱ـ۲ـ شهادت؛ محرک قدرت و پایداری مقاومت

در فضای عمومی عربی نام حماس با فریادهای حمایتی در خیابان‌های امان، قاهره، بیروت و بغداد همراه شد و حتی در اروپا و آمریکا نیز برخی نخبگان، فعالان و دانشگاهیان از مظلومیت مردم غزه و مشروعیت مقاومت سخن گفتند (صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۲) (Islamic Republic of Iran Broadcasting, 2023). نظرسنجی‌ها نشان دادند که در صورت برگزاری انتخابات این گروه آرای قابل‌توجهی کسب خواهد کرد. همچنین شهادت رهبران این جنبش مانند یحیی سنوار چهره مقاومت را الهام‌بخش‌تر کرد و حتی برخی دولت‌های منطقه را وادار به بازنگری در مواضع خود نمود (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۴۰۳) (Young Journalists Club, 2024). در نتیجه، شهادت در این میدان نه نقطه ضعف بلکه نیروی مولد هویت، انسجام و مشروعیت است. گفتمان شهادت‌طلبانه به‌مثابه بیان ایدئولوژیک از عشق به آزادی به نیروی کوانتومی مقاومت در برابر قدرت کلاسیک صهیونیسم تبدیل شده است.

۳ـ۱ـ۳ـ شهادت و وحدت؛ هم‌افزایی هویتی و مقاومتی

رفتار گروه‌های فلسطینی پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ را می‌توان در پرتو اختلافات تاریخی و تحولات اخیر بررسی کرد. سال‌ها تنش میان حماس و فتح که پس از درگیری‌های مسلحانه سال ۲۰۰۷ به تقسیم سرزمینی بین غزه و کرانه باختری انجامید، یکی از مهم‌ترین چالش‌های سیاسی فلسطین بوده است. دولت وحدت ملی که در سال ۲۰۱۴ شکل گرفت، به‌دلیل اختلافات داخلی ناپایدار ماند و تلاش‌ها برای همگرایی اغلب با بن‌بست مواجه شد (BBC, 2015). با این حال، حمله ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و به دنبال آن حملات گسترده اسرائیل به غزه موجب تحول در روابط گروه‌های فلسطینی

شد. این حملات که به یک نسل‌کشی بی‌سابقه انجامید، زمینه را برای ایجاد همگرایی بین گروه‌های مختلف فلسطینی فراهم کرد (Al Jazeera, 2024).

جدول ۳ـ شهادت، کوانتوم و قدرت

مفهوم کوانتومی	توضیح مفهوم	تحولات مرتبط با مقاومت فلسطین	پیامدهای کلیدی
اصل عدم قطعیت	نتایج پدیده‌ها ناپایدار و چندلایه است؛ شکست ظاهری می‌تواند در لایه‌ای دیگر پیروزی باشد.	شهادت فرزندان اسماعیل هنیه (رهبر حماس) که به تقویت هویت جمعی و مشروعیت جهانی جنبش انجامید	افزایش همبستگی داخلی و تبدیل شهادت به نماد مقاومت در سطح بین‌المللی
برهم‌نهی کوانتومی	همزیستی دو وضعیت متضاد (شکست فیزیکی و پیروزی نمادین) در یک رویداد	عملیات ۷ اکتبر: شکست نظامی موقت در برابر پیروزی نمادین در جلب حمایت جهانی از مقاومت	بازتعریف توازن قدرت منطقه‌ای و افزایش فشار بر اسرائیل برای تعدیل سیاست‌ها
ماده تاریک	نیروی نامرئی که ساختار سیستم را شکل می‌دهد، بدون آنکه مستقیم دیده شود	شهادت ۵۰ هزار فلسطینی (اکثراً غیرنظامیان) که علیرغم سکوت رسانه‌ای، مشروعیت اسرائیل را تضعیف کرد	تعدیل مواضع برخی دولت‌های عربی تحت فشار افکار عمومی و بین‌المللی
تغییر فاز کوانتومی	تحول ناگهانی در سیستم تحت تأثیر فشار خارجی	نشست پکن (ژوئیه ۲۰۲٤) و توافق ١٤ گروه فلسطینی بر سر دولت موقت آتش‌بس ملی پس از حملات اسرائیل	امکان بازتعریف ساختار سیاسی فلسطین و کاهش اختلافات تاریخی بین حماس و فتح

منبع و ترسیم: (نویسنده)

۳ـ۲ـ تغییرات کوانتومی در ساختار قدرت اسرائیل

در فیزیک کوانتوم اصولی مانند برهم‌نهی، عدم‌قطعیت و هولوگرافی، ما را از درک خطی و مطلق واقعیت به سوی فهمی تعاملی و چندسطحی هدایت می‌کنند؛ درکی که با معرفت‌شناسی انتقادی و سازه‌انگارانه در روابط بین‌الملل هم‌راستا است. این اصول نسبی‌گرایی معرفتی را تجویز نمی‌کنند بلکه نشان می‌دهند واقعیت سیاسی و هستی انسانی درون شبکه‌ای از مشاهدات، نیت‌ها و تعاملات

معنا می‌یابد. در این چارچوب، شهادت نه نفی قطعیت بلکه گذار از سطح مادی و احتمالی واقعیت به سطح متعالی و قطعی معناست. به‌عبارتی اصل عدم‌قطعیت در سطح تجربی عمل می‌کند اما در سطح وجودی، شهادت موجب تحقق یقینی‌ترین شکل واقعیت یعنی تداوم هستی در میدان مقاومت و درهم‌تنیدگی با کل امت می‌شود. همان‌گونه که سازه‌انگاری نشان می‌دهد هویت‌ها و منافع از تعاملات اجتماعی برمی‌خیزند در منطق کوانتومی نیز معنا و هستی از مشاهده و نیت برمی‌خیزد و شهادت نقطه تلاقی این دو ساحت است: نیت متعالی درون نظامی از عدم‌قطعیت که به ظهور قطعیت معنوی و مشروعیت وجودی می‌انجامد.

در برابر نسل‌کشی سیستماتیک و مستند رژیم صهیونیستی، شهادت به عامل مشروعیت‌بخش مقاومت بدل شده است؛ مقاومتی که نه‌فقط در میدان فیزیکی بلکه در ساحت روانی، اقتصادی و تمدنی اسرائیل گسل ایجاد کرده است. در این ساختار، شهادت یک کنش منفعل نیست بلکه نیرویی پیشران است که نظام صهیونیستی را از درون فرومی‌پاشاند؛ گویی در اثر «پایان برهم‌نهی» موج‌واره بقای اسرائیل به یک نقطه تکینی می‌رسد: شهادت به‌عنوان فروپاشی نهایی دشمن.

۳ـ۲ـ۱ـ نارضایتی عمومی و بحران روانی

پس از حمله ۷ اکتبر ۲۰۲۳ نارضایتی از وضعیت جنگ و عملکرد دولت اسرائیل به‌شدت افزایش یافته است. نظرسنجی‌ها نشان می‌دهند که ۴۸ درصد از مردم اسرائیل نسبت به آینده کشور بدبین‌اند و از ادامه جنگ با حماس ناامید شده‌اند. همچنین بیش از ۵۰ درصد از اسرائیلی‌ها از نحوه مدیریت بحران توسط دولت ناراضی‌اند (Diplomatic Courier, 2023). این ناامیدی به حوزه روانی نیز گسترش یافته است؛ به‌طوری‌که ۶۷ درصد از اسرائیلی‌ها دچار نگرانی‌های شدید روانی شده‌اند و تحت فشارهای استرس‌زا قرار دارند (RFE/RL, 2023). لذا شهادت در این فضا مانند ناظری عمل می‌کند که فروپاشی «توهم امنیت مطلق» اسرائیل را ثبت و تقویت می‌کند. بحران روانی اسرائیلی‌ها نشانگر شکست روایی پروژه «بازدارندگی» است.

۳ـ۲ـ۲ـ تلفات انسانی و ضربه به تصویر عمومی

اگرچه برخلاف ادعاهای اولیه آمار تلفات اسرائیل از ۱۴۰۰ نفر به حدود ۱۲۰۰ نفر شامل نظامی و غیرنظامی کاهش یافته و بیش از ۵۰۰۰ مجروح نیز ثبت شده است (Times of Israel, 2023: a) اما همین آمار تعدیل شده نیز به اندازه کافی گسترده بوده است تا شکاف اعتماد عمومی به توان امنیتی دولت را عمیق‌تر کند. از سوی دیگر، شهادت فلسطینیان همانند یک پدیده کوانتومی که واقعیتی جایگزین می‌سازد، نقش سنتی «قربانی- مظلوم» را وارونه کرده و اسرائیل را در موضع پاسخگویی به افکار عمومی جهان قرار داده است.

۳ـ۲ـ۳ـ مهاجرت معکوس و آوارگی داخلی

پس از وقایع ۷ اکتبر حدود ۴۷۰٬۰۰۰ اسرائیلی کشور را ترک کرده‌اند؛ در حالی‌که تنها ۲٬۰۰۰ مهاجر جدید به اسرائیل وارد شده‌اند که کاهشی بیش از ۷۰ درصد نسبت به میانگین سالانه را نشان می‌دهد (Anadolu Agency, 2023). همچنین بیش از ۲۰۰ هزار اسرائیلی از مرزهای جنوبی و شمالی به‌دلیل حملات راکتی و ناامنی آواره شده‌اند (Times of Israel, 2023; b). شهادت به‌مثابه عامل گرانشی عمل می‌کند که معادله «مهاجرت صهیونیستی» را وارونه کرده است. حضور شهید، عامل دافعه‌ای برای پروژه صهیونیسم شده است و این پدیده در سطح میدانی خود را در قالب مهاجرت معکوس نشان می‌دهد.

۳ـ۲ـ٤ـ بحران اقتصادی: از رکود تولید تا سقوط سرمایه‌گذاری

اسرائیل در ۶ ماه نخست پس از آغاز جنگ متحمل ۵۶ میلیارد دلار خسارت مستقیم شده است. این رقم شامل هزینه‌های نظامی، جبران خسارت‌ها و کاهش تولید داخلی است. تولید ناخالص داخلی در سه‌ماهه پایانی ۲۰۲۳، ۱۹.۴ درصد کاهش یافته است. مصرف خصوصی ۲۶.۹ درصد افت کرده و سرمایه‌گذاری‌ها ۶۷ درصد کاهش یافته‌اند (Middle East Eye, 2024).

جزئیات بحران‌های دیگر عبارتند از: (صادرات: کاهش ۱۸.۳ درصدی، ساخت‌وساز: ۶۵۰ میلیون دلار خسارت هفتگی و گردشگری: ۹۰ درصد لغو سفرهای خارجی و بیش از ۲۰۰ میلیون دلار ضرر (Times of Israel, 2023 c ; The Media Line, 2023).

شهادت چون نوسان‌گری کوانتومی، بی‌ثباتی را به مرکز اقتصاد اسرائیل منتقل کرده است. شهادت هر فلسطینی ضربه‌ای چندلایه به اعتماد سرمایه‌گذاران، مصرف‌کنندگان و ساختارهای زیرساختی دشمن است. در برابر یک رژیم اشغالگر که از نسل‌کشی، بمباران بیمارستان‌ها، آوارگی میلیونی و انهدام زیرساخت‌های غیرنظامی برای بقای خود استفاده می‌کند، مقاومت نه‌تنها واکنشی مشروع بلکه ضرورتی اخلاقی و بین‌المللی است. اما آنچه مشروعیت مقاومت فلسطین را ارتقا می‌بخشد شهادت است؛ یعنی کنش آگاهانه‌ای که در دل خود هم «استمرار حیات» دارد و هم «شکست نهایی دشمن» را وعده می‌دهد.

جدول ٤ـ شهادت، کوانتوم و تحلیل ساختار قدرت در رژیم

مفهوم کوانتومی	توضیح علمی	کاربرد در مقاومت فلسطین (پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳)
اصل هولوگرافی	اطلاعات یک ناحیه می‌تواند بر مرز آن بازتاب یابد.	مقاومت در غزه به‌عنوان هسته مرکزی، در کنش‌های حزب‌الله، انصارالله، گروه‌های عراقی و

		سوری بازتاب یافته است؛ مقاومت غزه مرزهای منطقه‌ای را تحت تأثیر قرار داده است.
نظریه ریسمان	واقعیت دارای ابعاد متعدد است و بین این ابعاد، پیوندهای پنهان وجود دارد.	مقاومت فقط نظامی نیست؛ ابعاد سیاسی، اقتصادی، روانی و اطلاعاتی دارد. حملات انصارالله، تأثیر چندبعدی بر اقتصاد، روان مردم و معادلات سیاسی داشته است.
اصل برهم‌نهی	یک سیستم می‌تواند همزمان در چند وضعیت وجود داشته باشد.	گروه‌های مقاومت با تفاوت‌های جغرافیایی و ایدئولوژیک، به‌طور همزمان و هماهنگ در واکنش به غزه عمل کردند؛ جلوه‌ای از مقاومت برهم‌نهیده و هم‌افزا در سطح منطقه‌ای.
اصل عدم قطعیت هایزنبرگ	موقعیت و سرعت یک ذره را نمی‌توان همزمان به‌دقت دانست؛ مشاهده با تغییر نتیجه همراه است.	عملیات مقاومت (از جمله عملیات ۷ اکتبر) باعث تغییر در برداشت جهانی از اسرائیل شده؛ دیده‌شدن جنایات، بر تصور عمومی اثر گذاشت و روایت حاکم را تغییر داد.
درهم‌تنیدگی کوانتومی	تغییر در یک ذره، به‌سرعت و بی‌واسطه بر ذره دیگر مؤثر است؛ حتی در فاصله زیاد.	شبکه جهانی اعتراضات دانشجویی و مردمی (لندن، پاریس، مک‌گیل، سیدنی) نوعی درهم‌تنیدگی معرفتی و ارزشی است که بدون تماس مستقیم، واکنش جهانی همزمانی را ایجاد کرده است.
جهان‌های ممکن (چندجهانی)	رویدادها می‌توانند در جهان‌های متعدد به شکل متفاوت تحقق یابند.	شهادت فلسطینیان در «جهان‌های ممکن» دیگر، به شکل گسترش گفتمان مقاومت، تقویت مشروعیت، و احیای حس عدالت تحقق می‌یابد؛ بُعد جهانی و معنوی شهادت را برجسته می‌سازد.
مشاهده‌گر در کوانتوم	مشاهده‌گر نقش فعال در تعیین وضعیت نهایی سیستم دارد.	افکار عمومی جهانی، به‌مثابه «مشاهده‌گر»، روایت مقاومت را تغییر داده‌اند؛ روایت مظلومیت فلسطین و نسل‌کشی اسرائیل پررنگ‌تر شده است.
میدان کوانتومی	هر ذره، نوسانی در میدان زمینه‌ای است که در تمام فضا گسترش دارد.	هر شهادت، نوسانی در میدان جهانی مقاومت است؛ موجی می‌سازد که در سطح رسانه‌ای، فرهنگی و سیاسی گسترش می‌یابد؛ ایجاد میدان آگاهی مشترک جهانی.
میدان کوانتومی	هر ذره، نوسانی در میدان	هر شهادت، نوسانی در میدان جهانی مقاومت

	زمینه‌ای است که در تمام فضا گسترش دارد.	است؛ موجی می‌سازد که در سطح رسانه‌ای، فرهنگی و سیاسی گسترش می‌یابد؛ ایجاد میدان آگاهی مشترک جهانی.

منبع و ترسیم: (نویسنده)

۳ـ۳ـ میدان کوانتومی[1] شهادت و هم‌افزایی منطقه‌ای مقاومت

پس از عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و آغاز نسل‌کشی گسترده رژیم صهیونیستی در غزه، مقاومت فلسطین از یک پدیده صرفاً جغرافیایی فراتر رفت و به بستری چندلایه و منطقه‌ای تبدیل شد که می‌توان آن را در پرتو مفاهیم فیزیک کوانتومی تحلیل کرد. بر اساس اصل هولوگرافی، تمام اطلاعات یک ناحیه فیزیکی را می‌توان بر مرز آن ناحیه نیز بازنمایی کرد. بر این اساس، مقاومت در نوار غزه به‌عنوان هسته مرکزی در قالب کنش‌های مرزی حزب‌الله در شمال فلسطین اشغالی، حملات انصارالله به کشتی‌های اسرائیلی در دریای سرخ و عملیات گروه‌های مقاومت عراق و سوریه در سطح منطقه‌ای بازتاب یافته است. این الگوی بازتابی چگونگی انتشار اطلاعات و پیام مقاومت در سراسر منطقه را توضیح می‌دهد. نظریه ریسمان که بر چندبعدی بودن واقعیت و پیوندهای پنهان میان ابعاد گوناگون تأکید دارد، امکان تحلیل مقاومت را در ابعاد نظامی، سیاسی، اقتصادی و روانی فراهم می‌سازد. برای نمونه، حملات موشکی و پهپادی انصارالله به مسیرهای کشتیرانی اسرائیل نه‌تنها بُعد نظامی دارد، بلکه اقتصاد رژیم صهیونیستی را نیز تحت‌فشار قرار داده و روان جمعی حامیان غربی اسرائیل را دچار تزلزل کرده است.

افزون بر این اصل، برهم‌نهی در مکانیک کوانتومی که بیان می‌کند یک سیستم می‌تواند در چند حالت هم‌زمان وجود داشته باشد، می‌تواند به‌عنوان الگویی برای درک کنش‌های هم‌زمان گروه‌های مقاومت استفاده شود. حزب‌الله لبنان، انصارالله یمن و گروه‌های مقاومت عراق با وجود تفاوت‌های جغرافیایی و ایدئولوژیک در واکنش به وقایع غزه به‌صورت هم‌زمان و هماهنگ وارد عمل شدند. این یکپارچگی نشانگر واقعیتی برهم‌نهیده است که تنها در لحظات بحران جلوه‌ای عینی می‌یابد.

بدین‌سان مقاومت فلسطین در عصر پس از ۷ اکتبر از قالب سنتی خارج شده و درون شبکه‌ای چندبعدی و کوانتومی عمل می‌کند؛ شبکه‌ای که در آن هر کنش محلی پژواکی منطقه‌ای دارد و جبهه مقاومت را به‌مثابه یک کل منسجم و زنده نمایان می‌سازد.

---

[1]. Quantum Field

۳ـ٤ـ پرش کوانتومی[1]: شهادت؛ ایجاد موجی از مشروعیت در سطح جهانی

مفاهیمی چون اصل هولوگرافی، برهم‌نهی و اصل عدم‌قطعیت این ایده را مطرح می‌کنند که هر رویداد می‌تواند در تمامی جهان‌های ممکن تأثیرگذار باشد. این نظریه‌ها به‌ویژه در تحلیل پدیده‌هایی چون شهادت در مقاومت فلسطین کاربرد دارند. شهادت نه‌تنها یک عمل فداکاری در سطح فردی است، بلکه در سطح جهانی به گسترش مشروعیت مقاومت و تحقق عدالت جهانی منتهی می‌شود. در این میان، مفهوم «مشاهده‌گر» در فیزیک کوانتومی می‌تواند به‌عنوان ابزار تحلیلی برای تبیین تأثیر افکار عمومی جهانی در شکل‌دهی به روایت نهایی از اسرائیل و فلسطین و درک نحوه واکنش جهانی به گفتمان شهادت و مقاومت فلسطین استفاده شود.

۳ـ٤ـ۱ـ درهم‌تنیدگی افکار عمومی با مقاومت

رژیم صهیونیستی در تلاش است تا پس از جنایات خود در فلسطین چهره‌ای مثبت در عرصه بین‌المللی بازسازی کند. این رژیم با برجسته‌سازی نسل‌کشی یهودیان در جنگ جهانی دوم و معرفی خود به‌عنوان یک ملت رنج‌کشیده، سعی کرده است تا تصویر خود را به‌عنوان صلح‌جو و مستحق حمایت جهانی معرفی کند. اما اقدامات نژادپرستانه و نقض حقوق بشر علیه فلسطینی‌ها نظیر شهرک‌سازی‌های غیرقانونی در کرانه باختری و محاصره غزه همچنان ادامه دارد. با وقوع عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳، جهان شاهد حقیقت پشت پرده این رژیم بود و اسرائیل به‌عنوان مسئول نسل‌کشی در غزه شناخته شد. در نتیجه قدرت نظامی و سیاسی اسرائیل به چالش کشیده شد و مشروعیت آن در بسیاری از محافل جهانی به‌طور جدی کاهش یافت (مشرق‌نیوز، ۱۴۰۳) (Mashregh News, 2024).

۳ـ٤ـ۲ـ جنبش‌های دانشگاهی

در فیزیک کوانتومی «درهم‌تنیدگی شبکه‌ای» حالتی است که در آن چندین ذره نه صرفاً به‌صورت دوتایی بلکه در یک شبکه پیچیده از ارتباطات غیرمحلی به هم گره می‌خورند؛ تغییری در یکی، زنجیروار در تمامی سیستم تأثیر می‌گذارد. جنبش‌های دانشگاهی پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ را می‌توان مصداقی از چنین درهم‌تنیدگی‌ای دانست. هنگامی که دانشجویان و استادان در دانشگاه‌هایی از لیدز (بریتانیا) تا مک‌گیل (کانادا) و از آمستردام تا سیدنی با فراتر رفتن از مرزهای جغرافیایی به صدایی واحد در حمایت از فلسطین تبدیل می‌شوند، با نوعی «درهم‌تنیدگی معرفتی و ارزشی» مواجهیم. این کنش‌ها صرفاً اعتراض‌های محلی نیستند بلکه قطعاتی از یک میدان مشترک آگاهی‌اند که هم‌زمان در چندین نقطه فعال شده‌اند. همان‌طور که در فیزیک کوانتومی

---

[1]. Quantum Jump

اندازه‌گیری بر یکی از ذرات درهم‌تنیده، وضعیت بقیه را بدون دخالت مستقیم تغییر می‌دهد، در اینجا نیز پویش دانشجویان در یک دانشگاه انرژی کنشگری را در دانشگاهی دیگر آزاد می‌کند بی‌آنکه نیازی به تعامل مستقیم فیزیکی باشد. این شبکه اعتراض جهانی به‌سان سامانه‌ای درهم‌تنیده وجدان جمعی آکادمیک را فعال کرده است (Inside Higher Ed, 2024; Times of Israel, 2024 a; Washington Examiner, 2024).

۳ـ٤ـ۳ـ جامعه مدنی جهانی

گفتمان فلسطین به آزمون اخلاقی مشترک تبدیل شده است. موج گسترده حمایت جهانی از فلسطین از راهپیمایی‌های میلیونی در لندن تا اعتراضات در پاریس، رم و لیون (Times of Israel, 2024 b; The Guardian, 2024) نشان دهنده شکل‌گیری چنین درهم‌تنیدگی، احساسی میان ملل مختلف با مردم فلسطین است. این واکنش‌های عظیم مردمی را نمی‌توان تنها با منطق منافع یا سیاست توضیح داد بلکه آن‌ها نشانه‌ای از اتصال درونی وجدان انسانی به رنجی هستند که به‌طور لحظه‌ای از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در سطح جهانی پخش می‌شود. همان‌طور که در مکانیک کوانتوم دو ذره درهم‌تنیده می‌توانند در مکان‌های متفاوت قرار داشته باشند ولی از نظر اطلاعاتی و وضعیتی یکی باشند، مردم سراسر جهان نیز با وجود تفاوت‌های فرهنگی، زبانی و جغرافیایی به‌طور هم‌زمان و همدلانه به رنج فلسطینیان پاسخ داده‌اند. این درهم‌تنیدگی جهانی، گفتمان فلسطین را از یک مسئله منطقه‌ای به یک مسئله جهانی ارتقا داده و آن را در سطح احساس و عدالت به یک آزمون اخلاقی مشترک تبدیل کرده است.

۳ـ٤ـ٤ـ شهادت به‌عنوان پیشران جهانی برای گسترش مشروعیت مقاومت

شهادت در فلسطین نه‌تنها یک کنش فردی است، بلکه یک پیشران جهانی برای گسترش مشروعیت مقاومت فلسطین در برابر ظلم و بی‌عدالتی است. همان‌طور که در فیزیک کوانتومی جهان‌ها به‌طور هم‌زمان و متداخل با یکدیگر وجود دارند، شهادت‌ها و مقاومت فلسطینی‌ها نیز در ابعاد مختلف جهانی تأثیرگذار بوده و به تغییر گفتمان جهانی درباره عدالت و حقوق بشر منتهی می‌شود. با گسترش این گفتمان و افزایش حمایت‌های بین‌المللی رژیم صهیونیستی با چالش‌های جدی در حفظ مشروعیت خود مواجه خواهد شد.

همچنین جنبش بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم‌ها[1] که از سال ۲۰۰۵ برای مقابله با اشغالگری اسرائیل فعالیت می‌کند، پس از حملات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ اقدامات خود را شدت بخشید. این جنبش با سازمان‌دهی تحریم شرکت‌های بین‌المللی حامی اسرائیل مانند مک‌دونالدز،

[1]. Boycott, Divestment, Sanctions

استارباکس و آمازون، برگزاری تظاهرات جهانی در بیش از ۱۰۰ شهر و فشار بر نهادهای بین‌المللی برای قطع همکاری‌های اقتصادی و نظامی با اسرائیل، نقش فعالی در افشای جنایات جنگی رژیم صهیونیستی در غزه ایفا کرده است. همچنین BDS با تحریم هنرمندان و ورزشکاران حامی اسرائیل و تشویق دانشگاه‌ها به قطع همکاری‌های علمی به مقابله با نرمال‌سازی روابط با این رژیم ادامه می‌دهد (BDS Movement, 2023).

جدول ۵ـ شهادت، کوانتوم و افکار عمومی جهانی

مفهوم کوانتومی	توضیح علمی	کاربرد در مقاومت فلسطین (پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳)
پرش کوانتومی	اصل جهش ناگهانی سیستم از یک حالت به حالت دیگر، بدون طی مراحل میانی.	مقاومت، فلسطین را از مسئله منطقه‌ای به مسئله جهانی ارتقا می‌دهد و آن را به آزمون اخلاقی مشترک تبدیل می‌کند.
درهم‌تنیدگی نهادی (BDS)	شبکه نهادها و کنشگران به‌هم‌پیوسته که فشار را منتقل می‌کنند.	BDS با تحریم شرکت‌های حامی اسرائیل، تظاهرات در بیش از ۱۰۰ شهر، فشار بر نهادهای بین‌المللی و قطع همکاری علمی.
درهم‌تنیدگی شبکه ای	چند ذره در شبکه‌ای پیچیده از ارتباطات غیرمحلی به هم گره می‌خورند؛ تغییر در یکی، در کل سیستم اثر می‌گذارد.	جنبش‌های دانشگاهی از لیدز تا مک‌گیل و آمستردام تا سیدنی؛ پویش در یک دانشگاه، انرژی کنشگری را در دانشگاه دیگر آزاد می‌کند.
چندجهانی	رویدادها می‌توانند در جهان‌های متعدد به شکل متفاوت تحقق یابند.	شهادت در جهان‌های ممکن به گسترش گفتمان مقاومت، تقویت مشروعیت و احیای حس عدالت می‌انجامد.
مشاهده‌گر فعال	مشاهده‌گر نقش فعال در تعیین وضعیت نهایی سیستم دارد.	نهادهای بین‌المللی و افکار عمومی با مشاهده جنایات، روایت مظلومیت فلسطین را تقویت می‌کنند.
میدان کوانتومی	هر ذره، نوسانی در میدان زمینه‌ای است که در تمام فضا گسترش دارد. آگاهی مشترک میدان زمینه‌ای که نوسان‌ها در تمام فضا منتشر می‌شود.	هر شهادت موجی رسانه‌ای، فرهنگی و سیاسی ایجاد می‌کند و به شکل‌گیری آگاهی جمعی جهانی می‌انجامد.

منبع و ترسیم: (نویسنده)

۳ـ۵ـ تحول کوانتومی در حقوق و سیاست بین‌الملل: تغییر دیدگاه از تروریسم به دفاع مشروع

در چارچوب نظریه‌های کوانتومی کنشی در یک نقطه از فضاـ زمان می‌تواند پیامدهای غیرخطی و چندلایه‌ای در سایر سطوح و ساحت‌ها به همراه داشته باشد. مطابق اصل هولوگرافی هر رخداد شهادت در فلسطین، بازتابی از کلیت وضعیت اشغال، مقاومت و پایداری است و می‌تواند به‌عنوان منشأیی برای واکنش‌های بین‌المللی در حوزه دیپلماسی و حقوق بین‌الملل تلقی شود. در این بستر شهادت غیرنظامیان فلسطینی به‌ویژه کودکان و زنان موجب افزایش آگاهی جهانی و شکل‌گیری اقدامات حقوقی و سیاسی شده است.

۳ـ۵ـ۱ـ محکومیت‌های بین‌المللی

پس از آغاز حملات گسترده اسرائیل به غزه در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ سازمان ملل متحد و سایر نهادهای بین‌المللی حقوق بشر اقدامات اسرائیل را مورد انتقاد شدید قرار دادند. کارشناسان حقوق بشر سازمان ملل اعلام کردند که حملات اسرائیل به غیرنظامیان به‌ویژه کودکان و زیرساخت‌های غیرنظامی ممکن است مصداق «جنایت جنگی» و «مجازات جمعی» باشد. کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل (OHCHR) در گزارشی بیان کرد که اقدامات اسرائیل شامل قطع برق، آب، غذا و دارو به غزه به‌روشنی با اصول حقوق بین‌الملل بشردوستانه در تضاد است (OHCHR, 2023).

۳ـ۵ـ۲ـ ورود دستگاه قضایی بین‌المللی: دیوان کیفری بین‌المللی (ICC)

دیوان کیفری بین‌المللی[1] (ICC) اعلام کرده است که بررسی پرونده جنایات جنگی احتمالی در غزه در جریان است. این دادگاه در حال بررسی صدور حکم بازداشت برای برخی مقامات عالی‌رتبه اسرائیلی از جمله بنیامین نتانیاهو و یوآو گالانت است. اتهامات اصلی علیه این افراد شامل حمله سیستماتیک به غیرنظامیان، استفاده نامتناسب از زور و جلوگیری از ورود کمک‌های بشردوستانه به غزه است. برخی کشورها از پیش اعلام کرده‌اند که اگر مقامات اسرائیلی تحت پیگرد دیوان وارد خاک آن‌ها شوند آنان را دستگیر خواهند کرد. به‌عنوان نمونه ایرلند تأکید کرده است که در صورت ورود نتانیاهو به این کشور طبق تعهدات خود به ICC او را بازداشت خواهد کرد (Standard, 2023).

۳ـ۵ـ۳ـ به‌رسمیت‌شناختن فلسطین

نخست‌وزیر ایرلند، سایمون هریس به‌صورت رسمی اعلام کرد که کشورش فلسطین را به‌عنوان کشوری مستقل به‌رسمیت می‌شناسد. این تصمیم به‌عنوان اقدامی تاریخی در تغییر موضع

---

[1]. International Criminal Court (ICC)

دیپلماتیک اروپا نسبت به مناقشه فلسطین- اسرائیل تلقی شد. همچنین نخست‌وزیر اسپانیا، پدرو سانچز اعلام نمود که اسپانیا نیز فلسطین را به‌رسمیت خواهد شناخت و این اقدام را در راستای افزایش فشار بر جامعه جهانی برای اتخاذ مواضع مؤثرتر در حمایت از فلسطینیان توصیف کرد. نروژ نیز به این روند پیوسته و به‌صورت رسمی اعلام کرده است که فلسطین را به‌عنوان دولت مستقل به‌رسمیت خواهد شناخت. اقدامات این کشورها با واکنش تند اسرائیل و احضار سفرای مربوطه همراه شد. افزون بر این، کشورهای دیگری نظیر بلژیک و فرانسه نیز اعلام کرده‌اند که در حال بررسی اقدامات مشابه هستند یا حمایت سیاسی خود را از تشکیل دولت مستقل فلسطینی ابراز داشته‌اند؛ هرچند هنوز تصمیم نهایی اتخاذ نشده است (Pali Hope, 2024).

همچنین بریتانیا، کانادا، استرالیا، پرتغال، لوکزامبورگ، بلژیک، آندورا، فرانسه، مالت، موناکو و سن‌مارینو کشور فلسطین را به‌رسمیت شناخته‌اند و با این اقدام تعداد کشورهای عضو سازمان ملل که فلسطین را به‌رسمیت می‌شناسند به ۱۵۹ کشور از مجموع ۱۹۳ کشور عضو رسیده است. این موج جدید از به‌رسمیت‌شناسی‌ها در بحبوحه جنگ نسل‌کُشانه اسرائیل علیه نوار غزه از تاریخ ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ آغاز شده است؛ جنگی که تاکنون بیش از ۶۵ هزار و ۳۰۰ فلسطینی را که بیشترشان زنان و کودکان هستند به شهادت رسانده و با ویرانی گسترده در این منطقه موجب قحطی و بحران انسانی شدید شده است (CE Report, 2025). برخلاف رهیافت‌های کلاسیک که مشروعیت را از قدرت نظامی یا سیاسی استنتاج می‌کنند در اینجا مشروعیت مقاومت فلسطینی از فداکاری، شهادت و افشای مستمر واقعیت‌ها در سطح بین‌المللی حاصل شده است.

جدول ٦ـ شهادت، کوانتوم و حقوق و سیاست بین‌الملل

مفهوم کوانتومی	توضیح علمی مختصر	کاربرد در تحول حقوق و سیاست بین‌الملل	تأثیر بر تغییر دیدگاه (از تروریسم به دفاع مشروع)
اصل هولوگرافی	اطلاعات یک ناحیه فیزیکی می‌تواند در مرزهای آن بازنمایی شود.	شهادت غیرنظامیان فلسطینی، به‌ویژه در شرایط اشغال و مقاومت، تصویر کلان وضعیت را منعکس کرده و موجی از واکنش‌های حقوقی و دیپلماتیک (مانند محکومیت‌های سازمان ملل و اعلامیه‌های بین‌المللی) ایجاد می‌کند.	بازتاب حقیقت کلی وضعیت، موجب تغییر نگرش جهانی از روایت تروریستی به دفاع مشروع می‌شود؛ جنایات علیه غیرنظامیان به‌عنوان آینه‌ای از سرکوب سیستماتیک شناخته می‌شوند.

اصل برهم‌نهی	امکان وجود همزمان چند حالت یا پیام در یک سیستم.	رویدادهای شهادت و مقاومت فلسطینی در یک زمان، چندین پیام را همزمان به نمایش می‌گذارد؛ هم واکنش‌های حقوقی مانند بررسی پرونده‌های ICC و هم حمایت‌های بین‌المللی (تغییر رسمیت دولت‌ها) به وقوع می‌پیوندند.	نوسان و همزمانی برداشت‌های مختلف باعث می‌شود که روایت قدیمی تروریستی با دیدگاه جدید دفاع مشروع جایگزین شود؛ همزمان همگرایی‌سازی پیام مقاومت در سطح منطقه‌ای و جهانی دیده می‌شود.
فروپاشی تابع موج	هنگام مشاهده، سیستم کوانتومی از میان احتمالات مختلف به یک حالت نهایی فروپاشیده می‌شود.	ورود دستگاه‌های قضایی بین‌المللی مانند ICC و اقدامات قانونی پس از شهادت‌ها، همانند فروپاشی تابع موج پس از «مشاهده»، واقعیت در محل رویدادها به صدور حکم‌ها و تغییر رویکردهای بین‌المللی منجر می‌شود.	وقوع رویدادهای حقوقی و قضایی، ابهامات گذشته را از بین برده و نتیجه نهایی را در قالب دفاع مشروع تثبیت می‌کند؛ روایت جدید حقوق بشر و عدالت جهانی تثبیت می‌شود.
درهم‌تنیدگی کوانتومی	تغییرات در یک بخش سیستم به‌سرعت و بدون واسطه بر بخش‌های دیگر تأثیر می‌گذارد؛ اجزای سیستم به‌طور عمیق و فوری به هم مرتبط‌اند.	شهادت فلسطینی به‌عنوان پیوند معنیداری بین رویدادهای محلی (مردم غزه) و واکنش‌های جهانی (دانشجویان، افکار عمومی، سازمان‌های حقوق بشر) عمل می‌کند؛ شبکه‌ای همبسته از واکنش‌ها در سطح منطقه‌ای و جهانی ایجاد می‌کند.	این ارتباط غیرمحلی موجب هماهنگی واکنش‌های حقوقی و سیاسی در نقاط مختلف جهان می‌شود؛ تغییر در برداشت محلی (مردم غزه) به حمایت گسترده و قانونی از دفاع مشروع منجر می‌شود.
جهان‌های ممکن	رویدادها می‌توانند در ابعاد مختلف واقعیت به‌شکل‌های متفاوت ظاهر شوند.	رویدادهای شهادت فلسطینی پیامدهای چندجهانی دارند؛ برخی کشورها (مانند ایرلند، اسپانیا، نروژ و سایر کشورها)	ظهور چندین روایت همزمان؛ در ابعاد سنتی، شهادت به‌عنوان تروریسم دیده می‌شود، اما در ابعاد

		به رسمیت شناختن فلسطین پرداخته و از طریق تحریم‌ها و جنبش‌های بین‌المللی، مواضع خود را بازنگری می‌کنند.	دیگر به دفاع مشروع و احقاق حقوق بین‌الملل تبدیل می‌شود؛ شاهد تحول چندبعدی در گفتمان بین‌المللی هستیم.

منبع و ترسیم: (نویسنده)

نتیجه‌گیری

در این تحقیق نویسنده به دنبال پاسخ به دو سؤال بود:

۱) از حیث نظری شهادت چگونه هم شکست فردی (مرگ فیزیکی) و هم پیروزی جمعی (احیای قدرت مقاومت) را بازنمایی می‌کند؟

شهادت در بافتار مقاومت فلسطین و به‌ویژه پس از عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ دیگر صرفاً به‌مثابه یک «پایان» فیزیکی برای یک فرد تلقی نمی‌شود؛ بلکه از منظر مفاهیم فیزیک کوانتوم و خوانش‌های معنایی گفتمان مقاومت به نماد همزیستی هم‌زمان شکست و پیروزی تبدیل شده است. این وضعیت دقیقاً مطابق با اصل برهم‌نهی کوانتومی است که در آن یک ذره می‌تواند در دو یا چند حالت متناقض به‌طور هم‌زمان وجود داشته باشد.

در این چارچوب، شهادت فرزندان رهبران مقاومت مانند اسماعیل هنیه یا فرماندهانی چون طارق عزالدین اگرچه از منظر فیزیکی و روانی می‌تواند مصداقی از فقدان تلقی شود اما در سطحی ژرف‌تر موجب بازتولید گفتمان مقاومت، احیای هویت مبارزاتی و تثبیت مشروعیت اخلاقی و سیاسی مقاومت می‌شود. به‌عبارت دیگر، شهادت به‌مثابه فدیه‌ای آگاهانه قدرتی زایا می‌سازد که نه‌تنها هراس نمی‌آفریند بلکه الهام‌بخش است.

همچنین از منظر اصل عدم‌قطعیت هایزنبرگ فهم یک‌سویه و قطعی از پیامدهای شهادت امکان‌پذیر نیست؛ چراکه پدیده شهادت در نظم کوانتومی دارای ابعاد لایه‌لایه و متغیر است. مرگ یک کودک یا یک فرمانده می‌تواند در نگاه اول صرفاً یک رویداد تراژیک به‌نظر برسد اما همین واقعه در سطحی دیگر موجب همبستگی ملی، تقویت گفتمان ضداستعماری و برافراشته شدن پرچم مقاومت در قلب خیابان‌های قاهره، بغداد، بیروت و حتی شهرهای اروپایی شود.

۲) شهادت چگونه به عاملی برای تغییر توازن قدرت در سطوح خرد (رابطه دوطرفه فلسطین- رژیم) و کلان (بین‌المللی) تبدیل شده است؟

در تحلیل ساختار قدرت اسرائیل پس از حملات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ شهادت فلسطینیان به‌عنوان یک عامل کلیدی در تغییر توازن قدرت در سطوح مختلف اجتماعی، اقتصادی و بین‌المللی عمل کرده است. با بهره‌گیری از مفاهیم فیزیک کوانتومی مانند «برهم‌نهی»، «عدم‌قطعیت» و «اصل هولوگرافی» می‌توان نشان داد که شهادت به‌طور مؤثر به یک عامل پیشران در دگرگونی ساختار قدرت تبدیل شده است. شهادت فلسطینی‌ها به‌ویژه در زمینه روانی، اقتصادی و سیاسی همانند یک پدیده کوانتومی عمل می‌کند که تغییرات غیرقابل پیش‌بینی و چندلایه‌ای در توازن قدرت ایجاد کرده است.

الف) سطح خرد: بحران روانی و اجتماعی اسرائیل: شهادت فلسطینیان پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ به‌شدت بر روان جمعی اسرائیلی‌ها تأثیر گذاشته است. طبق نظرسنجی‌ها ۴۸ درصد از اسرائیلی‌ها نسبت به آینده کشور بدبین‌اند و از ادامه جنگ با حماس ناامید شده‌اند. بیش از ۶۷ درصد از اسرائیلی‌ها از استرس شدید و نگرانی‌های روانی رنج می‌برند. این بحران روانی ناشی از شهادت فلسطینیان و بروز تلفات انسانی است که باعث کاهش اعتماد عمومی به توان امنیتی اسرائیل شده است.

تأثیرات اقتصادی و امنیتی شهادت به‌طور هم‌زمان بر ساختار اقتصادی و امنیتی اسرائیل تأثیر گذاشته است. گزارش‌ها نشان می‌دهند که اسرائیل در شش ماه اول پس از جنگ ۵۶ میلیارد دلار خسارت اقتصادی متحمل شده است و تولید ناخالص داخلی این کشور به میزان ۱۹.۴ درصد کاهش یافته است.

ب) سطح کلان: تغییرات در معادلات بین‌المللی: در سطح بین‌المللی شهادت فلسطینیان به‌عنوان نیرویی هم‌افزا در روند تغییر گفتمان جهانی عمل کرده است. با توجه به «اصل هولوگرافی» شهادت هر فلسطینی می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای در سطح جهانی داشته باشد. همان‌طور که یک تصویر هولوگرافیک تمام اطلاعات موجود در یک ناحیه را در مرز آن بازتاب می‌دهد، شهادت فلسطینیان نیز تأثیرات گسترده‌ای در جهان ایجاد کرده و گفتمان مقاومت فلسطین را به موضوعی جهانی تبدیل کرده است.

در تحلیل نهایی معرفت‌شناسی کوانتومی با نفی دوگانگی‌های کلاسیک ابزاری انقلابی برای تحلیل مقاومت فلسطین است. شهادت در تقابل با روایت «شکست» به امواج گرانشی تبدیل شده که انرژی سیستم جهانی را به نفع فلسطین تغییر داده است. همان‌گونه که در قرآن کریم آمده است: «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ» (آل عمران: ۱۶۹)، شهادت در اسلام حیاتی برزخی دارد که در سطح کوانتومی نیز به‌عنوان «سامانه‌ای برهم‌نهیده» تفسیر می‌شود: مرگ فیزیکی فرد، تولد نمادین امت است. این پژوهش نه‌تنها درک ما از تحولات

سیاسی و اجتماعی غرب آسیا و بنیان‌های علوم سیاسی را متحول می‌کند، بلکه نشان می‌دهد که مقاومت پدیده‌ای است که در «جهان‌های موازی» حقانیت خود را بازمی‌یابد.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، مقاله پیش‌رو فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

فهرست منابع

منابع فارسی

باشگاه خبرنگاران جوان. (۱٤۰۳). نحوه شهادت «سنوار» موجب محبوبیت هرچه بیشتر او شد. بازیابی‌شده از https://www.yjc.ir/fa/news/8848622

بامشکی، سمیرا. (۱۳۹۵). جهان‌های موازی و معناشناسی روایت. *نقد ادبی*، ۹(۳٤)، ۹۱–۱۱۸.

پاکینگورن، جان. (۱۳۸۸). *نظریه کوانتوم* (ابوالفضل حقیری، مترجم). بصیرت.

پینگ، ک. (۲۰۲۳). *ماده و ذهن: از دوراهی در مکانیک کوانتومی تا نظریه همه‌چیز انیشتین* (بی‌نا، مترجم). پایگاه دافا. https://fa.minghui.org/html/articles/2023/2/21/134311.html

تمسکی، ابوذر و امینی، محمودرضا. (۱۳۹۵). *مسئله اندازه‌گیری و فیزیک کوانتوم*. پایگاه میقات مهر الهی. https://mighatemehr.ir/fa/blog/2014/01/26/مسئله-اندازه-گیری-و-فیزیک-کوآنتوم/.

حاتمی، محمدمهدی، و دهباشی، مهدی. (۱۳۹۳). ترمیم دوپارگی فلسفه فیزیک با تکیه بر ابطال‌گرایی پوپر. *حکمت و فلسفه*، ۱۰(٤۰)، ۷–۳٦.

حسینی شاهرودی، سید مرتضی و نیکی، راضیه. (۱٤۰۰). بررسی تطبیقی «وحدت وجود» در عرفان و «وحدت جهان» در فیزیک. *جستارهایی در فلسفه و کلام*، ۵۳(۲)، ۸۵–۱۰۸.

خبرآنلاین. (۱٤۰۳). *واکنش هنیه به شهادت فرزندانش در حملات رژیم صهیونیستی*. بازیابی‌شده از https://khabaronline.ir/xm6K2

خبرگزاری ایسنا. (۱۳۹٤). *وصیت‌نامه شهید «سمیر قنطار»*. بازیابی‌شده از https://www.isna.ir/xbWRBP

خبرگزاری ایسنا. (۱٤۰۳). *شمار شهدای جنگ نسل‌کشی در غزه به ۵۰ هزار و ۱٤٤ تن رسید*. بازیابی‌شده از https://snn.ir/fa/news/1242678

سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. (۱٤۰۲). محبوبیت حماس پس از ۷ اکتبر افزایش یافته است. بازیابی‌شده از https://www.iribnews.ir/fa/news/4097729

طیبی، فاطمه. (۱۴۰۱). نظریه ریسمان چیست؟ آشنایی با نظریه همه‌چیز. ساینس تودی. https://sciencetoday.ir/string-theory-explained/

قاضی‌زاده، شهرام، کشیشیان سیرکی، گارینه، و خداوردی، حسن. (۱۳۹۹). کاربرد نظریه کوانتوم در تحلیل جامعه مدنی در جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۳(۳)، ۱۱۲–۱۳۶.

قدس‌آنلاین. (۱۴۰۲). آرزوهای فرمانده جهاد اسلامی پیش از شهادت. بازیابی‌شده از https://qudsonline.ir/x9qTF

محمدی، حامد. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی نظریه ریسمان‌ها در فیزیک و عوالم چندگانه در منابع اسلامی. *نشریه سخن جامعه*، *۱۱*، ۴۸–۶۱.

مروتی، محمدامین. (۱۳۹۹). *ابعاد عالم در مدل‌های نظریه ریسمان* [وبلاگ]. برگرفته از سخنرانی آرین رسولی با عنوان «آیا ابعادی بالاتر از جهان ما وجود دارد؟». https://amin-mo.blogfa.com/post/2613

مشرق‌نیوز. (۱۴۰۳). *۷ تغییر در دنیای پس از ۷ اکتبر*. https://www.mashreghnews.ir/news/1651

منابع انگلیسی

Al Jazeera. (2024, July 23). *Hamas and Fatah sign unity deal in Beijing aimed at Gaza governance*. Retrieved from https://www.aljazeera.com/news/2024/7/23/palestinian-rivals-hamas-and-fatah-sign-unity-deal-brokered-by-china

Al-Hayek, M. (2023). Operation al-Aqsa Flood: A rupture in Palestinian resistance. *Journal of Palestine Studies, 52*(4), 1–18.

Anadolu Agency. (2023, December 8). *Nearly half a million people depart Israel amid Gaza war: Report*. Anadolu Agency. Retrieved from https://www.aa.com.tr/en/middle-east/nearly-half-a-million-people-depart-israel-amid-gaza-war-report/3076116

BBC. (2015, June 17). *Palestinian unity government 'to resign over Gaza row'*. Retrieved from https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33160184

BDS Movement. (2023). *Official website of the BDS movement for freedom, justice, and equality*. Retrieved from https://bdsmovement.net1

CE Report. (2025, September 24). *"Countries recognizing state of Palestine since 1988"*. CE Report. https://www.cereport.eu/news/politics/87578

Congressional Research Service. (2023). *Israel-Hamas October 2023 conflict: FAQs (Report No. R47754)*. U.S. Government. Retrieved from https://crsreports.congress.gov

Der Derian, J., & Wendt, A. (2020). 'Quantizing international relations': The case for quantum approaches to international theory and security practice. *Security Dialogue*, 51(5), 399–413.

Diplomatic Courier. (2023, October). *Israel after October: Charts*. Retrieved from https://www.diplomaticourier.com/posts/israel-after-oct-charts

Doha Institute for Graduate Studies. (2023). *Al-Aqsa Flood Offensive: Israeli strategic failures in Gaza*. Arab Center for Research and Policy Studies. Retrieved from https://www.dohainstitute.org/en/PoliticalStudies

Éirígí For a New Republic. (2025, September 14). *"Report: Death toll in Gaza reaches 680,000, yet apartheid Israel tries to tell us "There is no genocide"*. Retrieved from: https://eirigi.org/latestnews/2025/9/14/report-death-toll-in-the-gaza-reaches-680000-yet-apartheid-israel-tries-to-tell-us-there-is-no-genocide

IEMed. (2023). *7 October 2023 and the destruction of Gaza. European Institute of the Mediterranean*. Retrieved from https://www.iemed.org/publication/7-october-2023-and-the-destruction-of-gaza/

Inside Higher Ed. (2024, October 4). *After Oct. 7 events, colleges face backlash and censorship*. Inside Higher Ed. Retrieved from https://www.insidehighered.com/news/students/free-speech/2024/10/04/oct-7-events-colleges-face-backlash-and-censorship

Middle East Eye. (2024, April 1). *War in Gaza: Israel faces uncertain economic future after six months of war*. Middle East Eye. Retrieved from https://www.middleeasteye.net/news/war-gaza-israel-faces-uncertain-economic-future-after-six-months-war

OHCHR. (2023, October 9). *Israel/occupied Palestinian territory: UN experts deplore attacks on civilians, call for truce and urge international community to address root causes of violence. UN Office of the High Commissioner for Human Rights.* Retrieved from https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/10/israeloccupied-palestinian-territory-un-experts-deplore-attacks-civilians

Pali Hope. (2024, June 22). *Countries that recognized Palestine after the events of 7 October. Pali Hope*. Retrieved from https://palihope.org/countries-that-recognized-palestine-after-the-events-of-7-october /

Pan, C. (2020). Enfolding orchestration: Quantum, relationality, and the global *Security Dialogue*, 51(5), 414–430.

Plotnitsky, A. (2022). "Yet once more": The double-slit experiment and quantum discontinuity. *Entropy, 24*(10), 1455.

Reuters. (2025a, March 24). *How many Palestinians has Israel's Gaza offensive killed?* Retrieved from: https://www.reuters.com/world/middle-east/how-many-palestinians-has-israels-gaza-offensive-killed-2025-03-24/

Reuters. (2025b, September 17). *"Israel opens new route out of Gaza City; death toll passes 65,000".* Retrieved from: https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-opens-new-route-out-gaza-city-death-toll-passes-65000-2025-09-17/

RFE/RL. (2023, October 10). *Israel-Hamas-Gaza-Hezbollah-Iran: Where does the conflict go from here?* Radio Free Europe/Radio Liberty. Retrieved from https://www.rferl.org/a/israel-hamas-gaza-hezbollah-iran/33148315.html

Shahrezaei, M. H., Goodarzi, M., & Izadi, J. (2024). Operation "Al-Aqsa Flood" and its impact on the Abraham Accords. Interdisciplinary Studies in Society, *Law, and Politics*, 3(4), 107–118.

Snyder, G. F., & Hui, A. (2022). *Complexity and quantum in international relations.* In Oxford Research Encyclopedia of International Studies.

Standard. (2023, October 10). *ICC arrest warrant for Benjamin Netanyahu and Yoav Gallant: What does it mean?* The Standard. Retrieved from https://www.standard.co.uk/news/world/icc-arrest-warrant-benjamin-netanyahu-yoav-gallant-uk-hamas-israel-palestine-b1195621.html

Tesar, J. (2015). Quantum theory of international relations: Approaches and possible gains. *Human Affairs, 25*(4), 486–502.

The Guardian. (2024). *Hundreds of thousands march in London calling for ceasefire in Gaza.* The Guardian. Retrieved from https://www.theguardian.com/uk-news/hundreds-thousands-march-london-ceasefire-gaza

The Guardian. (2025, September 12). "*We took the gloves off': ex-IDF chief confirms Gaza casualties over 200,000".* Retrieved from : https://www.theguardian.com/world/2025/sep/12/israeli-ex-commander-

confirms-palestinian-casualties-are-more-than-200000
The Media Line. (2023, November 15). *Israel's tourism sector struggles under strain of lengthy war. The Media Line*. Retrieved from https://themedialine.org/life-lines/israels-tourism-sector-struggles-under-strain-of-lengthy-war/
Times of Israel. a (2023, November 12). *Israel revises death toll from Oct. 7 Hamas assault, dropping it from 1,400 to 1,200. The Times of Israel*. Retrieved from https://www.timesofisrael.com/israel-revises-death-toll-from-oct-7-hamas-assault-dropping-it-from-1400-to-1200/
Times of Israel. a (2024*). Universities in the U.S. respond to Palestinian protests after October 7.* The Times of Israel. Retrieved from https://www.timesofisrael.com/universities-respond-protests-palestine-october-7
Times of Israel. b (2023, December 9). *More than 200,000 Israelis are displaced internally due to war, says government. The Times of Israel*. Retrieved from https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/more-than-200000-israelis-are-displaced-internally-due-to-war-says-government/
Times of Israel. b (2024). *Estimated 100,000 in London hold 'March for Palestine,' denounce Israeli 'genocide'. The Times of Israel*. Retrieved from https://www.timesofisrael.com/100000-london-march-palestine
Times of Israel. c (2023, November 12). *Israel faces massive tourism cancellations after October 7 attacks*. The Times of Israel. Retrieved from https://www.timesofisrael.com/israel-hamas-war-ices-hopes-for-post-pandemic-tourism-rebound
Vaidman, L. (2026). *Many-worlds interpretation of quantum mechanics. In Stanford Encyclopedia of Philosophy.* Retrieved from https://seop.illc.uva.nl/entries/qm-manyworlds/
Washington Examiner. (2024). *Protests on U.S. campuses following Gaza conflict. Washington Examiner*. Retrieved from https://www.washingtonexaminer.com/protests-colleges-gaza-october
Wendt, A. (2022). Why IR scholars should care about quantum theory, part I: Burdens of proof and uncomfortable facts. *International Theory, 14*(1), 119–129.

Translated References to English

Bameshki, S. (2016). Parallel worlds and the semantics of narrative. *Literary Criticism, 9*(34), 91–118. **[In Persian]**
Ghazizadeh, S., Keshishian Sirky, G., & Khodavardi, H. (2020). Application of quantum theory in the analysis of civil society in the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Journal of Political Sociology of Iran, 3*(3), 112–136. **[In Persian].**
Hatami, M. M., & Dehbashi, M. (2014). Repairing the split in the philosophy of physics based on Popper's falsificationism. *Wisdom and Philosophy, 10*(40), 7–36. **[In Persian]**
Hosseini Shahroudi, S. M., & Niki, R. (2021). A comparative study of "unity of being" in mysticism and "unity of the universe" in physics. *Essays in Philosophy and Theology, 53*(2), 85–108. **[In Persian]**
Islamic Republic of Iran Broadcasting. (2023). Hamas's popularity has increased after October 7. **[In Persian]**. Retrieved from https://www.iribnews.ir/fa/news/4097729
ISNA News Agency. (2015). *The will of the martyr "Samir Quntar"*. **[In Persian]**. Retrieved from https://www.isna.ir/xbWRBP

ISNA News Agency. (2024). *The number of martyrs in the genocidal war in Gaza reached 50,144*. **[In Persian]**. Retrieved from https://snn.ir/fa/news/1242678

Khabar Online. (2024). *Haniyeh's reaction to the martyrdom of his children in attacks by the Zionist regime*. **[In Persian]**. Retrieved from https://khabaronline.ir/xm6K2

Marvati, M. A. (2020). *Dimensions of the universe in string theory models* [Blog post]. Adapted from Arian Rasouli's lecture entitled "Are there dimensions higher than our universe?" **[In Persian]**. https://amin-mo.blogfa.com/post/2613

Mashregh News. (2024). *7 changes in the world after October 7*. **[In Persian]**. https://www.mashreghnews.ir/news/1651

Mohammadi, H. (2022). A comparative study of string theory in physics and multiple worlds in Islamic sources. *Sokhan-e Jame'e, 11*, 48–61. **[In Persian]**.

Pakingorn, J. (2009). *Quantum theory* (A. Haghiri, Trans.). Basirat. **[In Persian]**

Ping, K. (2023). *Matter and mind: From the dilemma in quantum mechanics to Einstein's theory of everything* (Anonymous, Trans.). Dafa Website. **[In Persian]** https://fa.minghui.org/html/articles/2023/2/21/134311.html

Quds Online. (2023). *The wishes of the Islamic Jihad commander before his martyrdom*. **[In Persian]**. Retrieved from https://qudsonline.ir/x9qTF

Tamski, A., & Amini, M. R. (2016). *The measurement problem and quantum physics*. Mighat-e Mehr-e Elahi Website. **[In Persian]** https://mighatemehr.ir/fa/blog/2014/01/26/%D9%85%D8%B3%D8%A6%D9%84%D9%87-%D8%A7%D9%86%D8%AF%D8%A7%D8%B2%D9%87-%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C-%D9%88-%D9%81%DB%8C%D8%B2%DB%8C%DA%A9-%DA%A9%D9%88%D8%A2%D9%86%D8%AA%D9%88%D9%85/

Tayebi, F. (2022). What is string theory? An introduction to the theory of everything. *Science Today*. **[In Persian]**. https://sciencetoday.ir/string-theory-explained/

Young Journalists Club. (2024). The manner of Yahya Sinwar's martyrdom increased his popularity. **[In Persian]**. Retrieved from https://www.yjc.ir/fa/news/8848622